

СТЕНОГРАФСКИ ДНЕВНИЦИ

НА

XXIII-ТО ОБИКНОВЕНО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

I РЕДОВНА СЕСИЯ

Брой 52

София, четвъртък, 10 март

1932 г.

54. заседание

Срѣда, 9 мартъ 1932 г.

(Открито отъ подпредседателя Н. Шоповъ въ 16 ч. и 20 м.)

СЪДЪРЖАНИЕ:

	Стр.		Стр.
Отпуски, разрешени на народни представители	1121	мѣсата на полицията и властта въ борбитѣ на работниците въ полза на капиталистите. (Съобщение)	1121
Цитания:		Предложение за одобрение XII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 29 декемврий 1931 г., протоколъ № 99. (Съобщение)	1121
1. Отъ народнитѣ представители Александъръ Мартулковъ, Христо Трайковъ, Трайко Христовъ, Стаматъ Ивановъ и Александъръ Наумовъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и министра на войната относно терора и убийствата на македонски борци и военното положение въ Петричкия окръгъ. (Съобщение).	1121	Законопроекти:	
2. Отъ народнитѣ представители Георги Вангеловъ, Асенъ Бояджиевъ, Стаматъ Ивановъ и Александъръ Наумовъ къмъ министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и министра на търговията, промишлеността и труда относно на-		1. За закрила на земледѣлца-стопанинъ. (Първо четене — приемане)	1121
		2. За облекчение на длъжниците. (Първо четене)	1121
		Дневенъ редъ за следващото заседание	1133

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Откривамъ заседанието. Присѣтствуватъ нужното число народни представители. Заседанието е законно.

(Отъ заседанието отсъствуватъ следнитѣ г. г. народни представители: Ангеловъ Станъ, Апостоловъ Драгомиръ, Бечевъ Милко, Близнаковъ Христо, Бойчиновъ Михаилъ, Бояджиевъ Асенъ, Бръшляновъ Цоню, Василевъ Григоръ, Василевъ Йото, Георгиевъ Павелъ, Георгиевъ Стойчо, Данаиловъ Георги, Деневъ Панайотъ, Димитровъ Василь, Димчевъ Василь, Домузчиевъ Василь, Дочевъ Момчо, Думановъ д-ръ Никола, Ивановъ Запрянь, Йордановъ Желю, Каракашевъ Никола, Кемилевъ Никола, Кировъ Стаматъ, Колевъ Петко Пеневъ, Константиновъ Тома, Куртевъ Иванъ, Лулчевъ Коста, Ляпчевъ Андрей, Мартулковъ Алекси, Мечкарски Тончо, Митковъ Сеферинъ, Момчиловъ Стоянъ, Петковъ х. Георги, Петковъ Петко, Пждаревъ Никола, Рашковъ Христо, Ризовъ Стойне, Савовъ Велико, Сапунджиевъ Никола, Сарафовъ д-ръ Ангелъ, Такевъ д-ръ Владимиръ, Таслаковъ Цвѣтко, Ташевъ Димо, Тошевъ Сава, Хайруловъ молла-Юсеинъ, Христовъ Димитъръ, Цановъ д-ръ Асенъ, Чешмеджиевъ Григоръ, Чирпанлиевъ д-ръ Никола и Чолаковъ Христо)

Съобщавамъ на Събранието, че бюрото е разрешило отпускъ на следнитѣ народни представители:

- На г. Вѣчко Кушевъ — 3 дни;
- На г. Петъръ Панайотовъ — 10 дни;
- На г. д-ръ Асенъ Цановъ — 4 дни;
- На г. Цачо Цачевъ — 1 день;
- На г. Анастасъ Капитановъ — 1 день;
- На г. Георги Говедаровъ — 1 день;
- На г. Христо Близнаковъ — 2 дни;
- На г. Иванъ Велчевъ — 4 дни;

- На г. Тончо Мечкарски — 4 дни;
- На г. Тома Константиновъ — 1 день, и
- На г. Стоянъ Момчиловъ — 2 дена.

Съобщавамъ на събранието, че е постѣпило питане отъ народнитѣ представители Александъръ Мартулковъ, Христо Трайковъ, Трайко Христовъ, Стаматъ Ивановъ и Александъръ Наумовъ къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и г. министра на войната относно терора и убийствата на македонски борци и военното положение въ Петричкия окръгъ.

Постѣпило е питане отъ народнитѣ представители Георги Вангеловъ, Асенъ Бояджиевъ, Стаматъ Ивановъ и Александъръ Наумовъ къмъ г. министра на вътрешнитѣ работи и народното здраве и г. министра на търговията, промишлеността и труда относно намѣсата на полицията и властта въ борбитѣ на работниците въ полза на капиталистите.

Тия питання ще се изпратятъ на съответнитѣ г. г. министри, за да ги проучатъ и отговорятъ.

Съобщавамъ на Събранието, че отъ Министерството на желѣзницитѣ, пошитѣ и телеграфитѣ е постѣпило предложение за одобрение XII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 29 декемврий 1931 г., протоколъ № 99. (Вж. прил. Т. I, № 40)

Това предложение ще се раздаде на г. г. народнитѣ представители и постави на дневенъ редъ.

Пристѣпваме къмъ първа точка отъ дневния редъ: първо четене на законопроекта за закрила на земледѣлца-стопанинъ — продължение разискванията.

Има думата г. министърътъ на земледѣлието и държавнитѣ имоти.

Министър Д. Гичев: Г. г. народни представители! От факта, че при разглеждане законопроекта за закрила на земеделска-стопанинът се бяха записали 36 оратори, може да се извади заключението, че наистина външното представителство интересът към материята, която се засяга с самия законопроект, е твърде голям, твърде оживен и съответствува на този интерес, който съществува долу, всред народните маси. Защо се явява такъв един законопроект във време като сегашното? Дали този законопроект е резултат на някаква съсловна политика, както вчера един от ораторите тук искаше да каже; дали този законопроект е продиктуван от умраза към спестителите и вложителите вън тая страна, на чийто спестявания и богатства ние искаме да посегнем; дали, най-после, този законопроект е резултат на желанието да печелим евтина слава и да правим демагогия за смътка на нашето народно стопанство? Аз съм убеден, че всички, които желаят добросъвестно да мислят, ще се съгласят, че този законопроект е резултат на нуждите на новото време, той е резултат на нуждите на живота. И аз ви уверявам, че за нас — не само за тия, които днес управляват, но за цял български народ, за цялото наше стопанство — щеше да бъде много по-добре, ако условията, които налагат прокарването на мѐроприятия като настоящето, не съществуват. Но ние виждаме, че това голямо и страшно обедняване на българския народ е предизвикано не от намаляване на материалните блага вън нашата страна, не от намалено производство, не от намалена трудова способност, а изключително от намалението на цените на това, което ражда нашата земя, ние дойдохме до положението, платежната способност на българския земеделски стопанин да бъде намалена почти с 50%. Позволете ми за илюстрация на моята мисъл да си послужа с някои цифри, които дава Дирекцията на статистиката. Стойността на земеделското производство, не на цялостния национален доход — а това, което ражда земята: зърнени храни, зеленчуци, фуражи, грозде, овощи, рози и т. н. — през 1929 г. е била 23.347.000.000 л., а през 1930 г. спада под 13 милиарда лева. Както виждате, приблизително с 50% е намален паричният доход на българското земеделско стопанство. И когато ние сме свидетели, когато ние сме съвременници на една страшна катастрофа не само вън нашето земледелие, която се дължи на причини външностранни, на причини, на които се спрѣха някои от преждеговорившите представители на парламентарните групи и които, по всеобщо убеждение, не сѣ само вътрешни причини, аз съм убеден, г. г. народни представители, че никой нѣма да смѣта, какво ние тук ще изгълним нашия дълг, ако легнем на 14 и чакаме да се премахне свѣтовната криза, да се премахнат причините за нещастията на земеделците вън всичките страни, за да можем тогава и ние тук да излѣзем от тежкото положение, вън което сме изпаднали. Аз съм убеден, че и самият г. Пастухов не сподѣля изразената мисъл вън сношния брой на вестника на тѣхната партия, че кризата може да бъде ефикасно премахната, че положението на трудящите се и страдащите ще може да бъде облекчено само когато социалната демократия завладѣе свѣта. Трай, коньо, за зелена трѣва! До тогава, г. Пастухов, на сиромаша ще излѣзе душата и нѣма да има кому да помагате. И при съзнанието, че малка България много малко може да влияе върху промѣната на свѣтовния строй, че много малко от нас зависи възстановяването на свѣтовното стопанство, земеделско и индустриално, ние имаме дълг тук на наша почва, сѣ оглед на нашите нужди и нашите болки и сѣ оглед на нашите собствени срѣдства да направим това, което е възможно, за облекчение положението преди всичко на българския производител, да премахнем всички ония прѣчки, които спѣват по-нататъшната негова стопанска дейност и, по възможност, да му създадем по-благоприятни условия за неговото стопанско възстановяване.

Защо, г. г. народни представители, ние сме направили закон специално за закрила на земеделска-стопанинът? Защо, питатъ ни, не сме направили един общ закон, който да засегне и да се прече на помощ на всички длѣжници вън нашата страна? Мене ми се струва, че отговорът за всѣки, който го потърси добросъвестно, е твърде лесен. Никой от нас нѣма да отрече, че характерът на земеделското стопанство, че характерът на земеделското производство е съвършено различен от характера на другите стопански занятия, било търговия, било индустрия, било занаяти, и никой нѣма да отрече, че ролята на капитала и характерът на кредита вън земеделското

стопанство се съвършено различават от тѣзи на търговията, да кажемъ. Докато вън търговията капиталът е много подвижен, докато тамъ той вън една година може да се обърне нѣколко пѣти, докато тамъ той става по-гъвкав и може да даде винаги една по-добра рента, вън земеделското стопанство не е така: вън земеделското стопанство е твърде тежкоподвижен, той се рентира много бавно, често пѣти капиталът, вложен вън земеделското стопанство тая година, ще даде рента следъ три или четири години. И ако е истина, че вън нормалните времена за земеделското стопанство капиталът не е давал рента по-голяма отъ 3 до 5%, сѣщо така още по-голяма истина е, че вън времена, като сегашните, капиталът, вложен вън земеделското стопанство, почти не се рентира, не дава никаква рента и стопанството едва възнагражда труда, едва дава една гладна надница на тия, които работятъ земя. Поради особения характер на земеделското стопанство, поради особената роля, която има тамъ да играе капиталът и поради особеното положение, вън което е изпаднало земеделското стопанство, сега у насъ и другаде вън свѣта, особено вън Централна и Северна Европа, ние имаме дълг да направимъ сѣ един законопроект по-сносно, по-леко положението специално на тая категория длѣжници, които по други законоположения не биха могли да получатъ облекчение. Нека не се вадимъ отъ тукъ заключението, че това е нѣкаква съсловна политика, насочена вън защита изключително на интересите на едно съсловие, а вън ушѣрб на интересите на други. Азъ смѣтамъ, че животътъ ни е много поучилъ, за да разберемъ всички, независимо отъ партийните ни убеждения и симпатии, че основата на нашето национално производство, темелътъ на нашето стопанство сѣ остава българското земледелие не само затуй, че то ангажира труда на 85% отъ нашето население, но и заради това, че 3/4 отъ материалните блага у насъ сѣ резултатъ на земеделското стопанство, 94% отъ това, което изнася малка България вън чужбина, 94% отъ всичко, срещу което получаваме чужда валута, сѣ земеделски артикули, сѣ стоки, създадени на открито поле отъ труда на българския земеделецъ, на българския селянинъ. И много естествено е, че когато искаме да премахнемъ прѣчките за възстановяване или по-скоро за задържане на краката му, когато искаме да предпазимъ отъ разорение и отъ стопанска катастрофа нашето земледелие, ние сѣ това вършимъ една голяма услуга на цялото българско народно стопанство. Защото само тогава, когато има единъ земеделецъ, стоящъ здраво на краката си, само тогава, когато има единъ земеделецъ платежоспособенъ, тогава ще има едно по-голямо съживяване вън търговията, тогава ще има единъ по-добър оборотъ за занаятчиите, тогава ще бъде вън по-добро положение държавната хазна вън една малка страна като нашата, където данъчните постѣпления вън своята най-голяма частъ идатъ отъ тая голяма земеделска маса, която е сѣщевременно и консоматоръ и данѣкоплатецъ. И азъ смѣтамъ, че всички тия съображения сѣ едно достатъчно оправдание да се създаде единъ специаленъ законъ, по силата на който ние искаме да премахнемъ частъ отъ прѣчките за стопанското закрепване и задържане на българското земеделско стопанство. Защото, г. г. народни представители, колкото и да сѣ върни констатациите и препорѣките тукъ на някои отъ говорившите, никога ние не сме си правили тази илюзия, че той законопроектъ е единъ пенкилеръ, който може да излѣкува всичките болки. Азъ най-енергично отхвърлямъ тази помисъл, която се опитаха някои отъ говорившите тукъ да подхвърлятъ, че ние едва ли не искаме да обявимъ на българския народъ, да му внушимъ, че чрезъ този законопроектъ, когато той стане законъ, ние ще премахнемъ всички стопански неудобства у насъ, всичко ще трѣгне по медъ и масло, всички ще блаженствуватъ и нѣма да чувствуваме вече тежестите и ударите на стопанската криза вън страната. Ние сѣвсемъ не мислимъ така. Ние не смѣтаме, че като премахнемъ едни отъ последиците на кризата, на обезценяването на нашето национално производство, ние сме премахнали самите причини и сме създали всички условия за единъ разцѣтъ, за единъ напредѣкъ на стопанска или по-точно на земеделска България. Това, което ние правимъ сѣ настоящия законопроектъ, сѣвсемъ не изключва и другите грижи за повдигането и запазването на нашето народно стопанство. Вие знаете, че отдавна вън нашата страна се говори за трансформация, за търсене на нови пѣтища, за преминаване къмъ нови култури и т. н. Не съмъ азъ, който ще отрека нуждата отъ едно приспособяване на нашето земеделско стопанство къмъ днешните условия на свѣтовния пазаръ. И ако ние виждаме, че зърнените храни се обезценяватъ отъ денъ на денъ, ако ние

виждаме, че нѣма скорешни изгледи за подобрене тѣхнитѣ цени, поради това увеличение на производството, което ни дава особено Америка, което ни дават и всичкитѣ задокеански страни, никога не можемъ да бѣдемъ противъ трансформацията на нашето земледѣлско производство. Защото поевтиняването на зърненитѣ произведения не дойде отъ така наречения руски дѣмпингъ, въпрѣки тракторизацията, въпрѣки неоспоримия технически напредѣкъ, който върши руското земледѣлие. Защото въ тази голѣма земя, надарена съ толкова много природни богатства, каквито ние нито сме сѣнували тукъ въ нашата малка и каменлива България, далечъ производството, споредъ сведенията, които ни дава официалната руска статистика, не е достигнало предвоенния уровень. Въ Русия още нѣмаме произведени достатѣчни количества за търгуване и износъ, каквито сѣмъ се произвеждали преди войнитѣ и сѣмъ се продавали и пласирали въ чужбина преди войнитѣ. Поевтиняването на зърненитѣ произведения иде преди всичко отъ увеличеното производство, което даватъ задокеанскитѣ страни. И ако днесъ не е по нашитѣ сили да създадемъ една по-добра цена, да възнаградимъ по-достойно труда на производителитѣ на зърнени храни, безспорно, ние имаме дългъ, ние сме задължени да използваме климатическиятъ и почвени особености на нашата страна, за да създадемъ това, което би могло по-лесно да се пласира и което би могло по-добре да се плати на нашия земледѣлецъ. За голѣмо съжаление, г. г. народни представители, вие сте свидетели въ последнитѣ години, че, поради страшнитѣ валутни затруднения на всички ония страни, съ които България се намира въ търговски отношения, се срѣщатъ все по-нови и по-нови прѣчки въ пласирането на ония излишѣци, които непремѣнно трѣбва да изнесемъ и да продадемъ въ чужбина. Ние имаме, безспорно, много рентабилни и много интензивни култури, каквото е тютюневата култура. Въ единъ декаръ земя, засѣта съ тютюнева култура, безспорно, се влага колосаленъ трудъ, обаче въ миналото отъ тоя единъ декаръ можеше да се получи толкова доходъ, колкото можеше да се получи отъ 5 декара земя, засѣта съ зърно. Но затрудненията и въ това отношение растатъ отъ день на день. Единъ отъ най-голѣмитѣ консоматори на нашитѣ тютюни, каквато е Германия, докато по-рано е внасяла за 52 милиона килограма тютюни, презъ изтеклата година е внесла само 32 милиона килограма. Вие виждате следователно, всѣки день растежитѣ затруднения на пласмента на много отъ тия артикули, пласирането и продажбата на която довчера не представляваше абсолютно никаква грижа и никакъвъ кахъръ за българскитѣ управления. Ние напоследѣкъ сме сѣщо така изправени предъ едно голѣмо свръхпроизводство на грозде и на вина въ нашата страна. Произведенията на нашето скотовѣдство, за поведиането на което и държавата, и стопанитѣ правятъ такива голѣми жертви, не могатъ да бѣдатъ пласирани не защото свѣтътъ е преситенъ — тамъ нѣма туй пресищане, което има съ зърненитѣ храни — но затова, защото пазаритѣ на другитѣ държави сѣмъ заключени и сѣмъ недостѣпни за насъ. Въ Гърция — тамъ, където е най-близкиятъ и най-естественъ нашъ пазаръ — ние не можемъ да внасяме нашитѣ скотовѣдни произведения не по наша вина, а заради това, защото още не сѣмъ нормализирани и не сѣмъ урегулирани отношенията между двѣтъ сѣседни страни. А вие знаете, че това не зависи и не е по волята и по желанията на едната само страна.

Другитѣ пазари, които ние имаме — италианскитѣ, францускитѣ, испанскитѣ — които представляватъ едни богати пазари, които може да погълнатъ много по-голѣмо количество скотовѣдни артикули и произведения, отколкото дава нашето земледѣлие, сѣщо така сѣмъ затворени за насъ. И тамъ е нашето голѣмо нещастие, че свѣтовната криза, мѣжнотинитѣ, които преживява свѣтовното стопанство, завариха съвършено неорганизирана и съвършено неподготвена българската държава.

Ако днесъ ние можемъ да стигнемъ по нѣкакъвъ начинъ съ нашето скотовѣдство въ Гърция, въ Испания, въ Италия, въ Франция, или въ нѣкои страни на Централна Европа съ наше свиневѣдство, ние бихме могли да имаме 50% или 100% по-голѣми отъ тия цени, които имаме днесъ. Но ние не можемъ да транспортираме, защото ние нѣмаме ветеринарни конвенции, защото ние нѣмаме търговски договори, защото нашиятъ транспортъ е неорганизиранъ по свободното, по откритото море. Нѣкога българската държава харчеше милиони залудо. Министерството на земледѣлието преди три години е похарчило близо 1/2 милиардъ лева, когато само съ 120 милиона лева, г. г. народни представители, ние можехме да организираме съ хладилници нашия износъ както на замразено месо, както на масло,

така и на зеленчуци и плодове, и да бѣдемъ свободни и независими нито отъ политическитѣ смѣтки, нито пъкъ отъ стопанскитѣ интереси на нашитѣ сѣседа, които, по едни и по други причини, досега сѣмъ правили всевъзможни прѣчки, особено на износа на нашитѣ скотовѣдни произведения.

И когато ние съзнаваме това тежко положение, въ което е изпаднало нашето стопанство, когато ние не сме се отрekli отъ нашитѣ задължения да премахнемъ всичко онова, което прѣчи, когато ние искаме да преминемъ въ много райони къмъ едни култури, които могатъ по-добре да възнаградятъ труда на българския селянинъ, когато искаме да нагласимъ нашето земледѣлие натамъ, че да ни направи по-независими отъ външния пазаръ, когато ние искаме една голѣма частъ отъ тая площъ, която е била засѣвана съ зърно досега, да я засѣваме съ нови култури, и, вмѣсто да произвеждаме зърнени храни и да ги изнасяме на безценъкъ въ чужбина, да произвеждаме артикули, за които ние не само нѣма да бѣдемъ длѣжни да търсимъ пазари въ чужбина, но които ще ни позволятъ да се освободимъ отъ единъ значителенъ вносъ, който сега правимъ, а утре можемъ да престанемъ да го правимъ, ние, щемъ не щемъ, ще трѣбва да пристѣпимъ къмъ използването на тия привилегии, които ни дава климатътъ на Южна България, за да си създадемъ достатѣчно памукъ, за да си създадемъ достатѣчно маслодайни семена, за да може тоя голѣмъ вносъ у насъ, особено на текстилни произведения, на суровъ памукъ и на прежди, да бѣде измѣстенъ и да бѣде намаленъ по този начинъ износътъ на чужда валута и да спестимъ много пари на нашето национално стопанство. Ние сме длѣжни да създадемъ условия за едно трансформираще се земледѣлие — едно земледѣлие, което, щемъ не щемъ, сме длѣжни да приспособимъ къмъ новитѣ условия на живота; животътъ въ свѣта нѣма да държи смѣтка за насъ, животътъ въ свѣта и свѣтовното стопанство нѣма да се приспособи съобразно нашитѣ нужди, а ние сме тия, които трѣбва да се приспособимъ и които трѣбва да се нагодимъ къмъ него, за да не загинемъ въ тая страшна вихрушка. Все пакъ, ако ние не освободимъ предварително българскитѣ дребни стопани, каквито сѣмъ болшинството отъ стопанитѣ въ нашата страна, отъ този страшенъ кошмаръ, отъ този тежъкъ водениченъ камѣкъ, каквото представляватъ тѣхнитѣ задължения, ако не разрешимъ този прѣвъ и предварителенъ въпросъ преди да изречемъ а и б, всички други мѣроприятия, които могатъ да се взематъ, всички други насърчения, които могатъ да се правятъ — нѣма да дадатъ онѣзи резултати, които се желаятъ, които се очакватъ и които трѣбва да се получатъ.

Но тукъ идва вече голѣмиятъ въпросъ: колко сѣмъ задълженията на българския селянинъ, къмъ кого сѣмъ тия задължения, за какво сѣмъ направени и може ли по този начинъ, по който вие искате да разрешите тоя въпросъ съ този законопроектъ, да се получатъ едни резултати, които наистина да облекчатъ българското земледѣлско стопанство? За голѣмо съжаление, г. г. народни представители, въ този моментъ нѣмаме нито една точна смѣтка за задълженията на българския земледѣлецъ къмъ частни банки, къмъ лихвари и къмъ други частни кредитни учреждения. Това, обаче, трѣбва ли да ни възпре да пристѣпимъ къмъ разрешаването на задачата? Трѣбва ли сега да трѣгнемъ да правимъ анкети, да вършимъ проучвания за произходъ, размѣра и характера на всички тѣзи задължения? Азъ признавамъ, че въ първия законопроектъ, който бѣхме приготвили, предвиждахме подобно нѣщо, ние предвиждахме тия специални комисии, за каквито говори тукъ г. Григоръ Василевъ, предъ които да се докладватъ всички вземания и давания, да се изследва тѣхниятъ произходъ, да се намали незаконната свръхлихва, капитализираната лихва и т. н. Обаче, като се има предъ видъ голѣмото число на длѣжнициитѣ и голѣмиятъ брой на нашитѣ земледѣлски стопанства, надъ 800 хиляди, това би създавало една такава колосална работа, на която краятъ би дошелъ въ грѣцкитѣ календи. И понеже, както се изразихъ, ние сме предъ дванадесетия часъ, понеже нождътъ е дошелъ до кокала, понеже населението не може да понася това неуяснено положение, въ очакване урегулирането на отношенията между кредитори и длѣжници, нѣма защо да си затваряме очитѣ и да не признаемъ, че днесъ не плащатъ не само тия, които не могатъ и нѣматъ, а не плащатъ и тия, които сѣмъ даже въ състояние да плащатъ, очаквайки облекченията, които могатъ да се дадатъ. Въпросътъ въ единъ или другъ смисълъ трѣбваше да бѣде разрешенъ, трѣбваше да се пристѣпни къмъ неговото ликвидиране.

Сведенията посочватъ, че дълговетъ на земледѣлскитѣ стопани въ настоящия моментъ сѣмъ къмъ една цифра около 12 милиарда лева, безъ да се претендира на абсолютна точност. Земледѣлскитѣ стопани, у насъ сѣмъ 875.036.

Към Българската земеделска банка към 31 декември 1931 г., задълженията сж 2,586.536.169 л.; задълженията към кооперациите към 31 декември 1931 г. сж около 1.839.770.634 л.; задълженията по училищни полици през 1930 г. сж 245.463.546 л.; като се има предвид, обаче, големото намаление, което направихме въ намитъ на фондовитъ земи, тѣ сж спаднали наполовина, и може да се предполага, че този остатък досега е изплатенъ. Също има задължения към окръжията, общинитѣ и училищата 722.979.439 л., за които важи това, което казахъ за предшествуващата графа, т. е. може да се предполага, че сж спаднали наполовина. Задълженията към частни лица, по приблизителни пресметания, основани на една незадължителна анкета, която е правила Българската земеделска банка, сж около 3—3½ милиарда лева. И задълженията на земеделскитѣ стопани за неизплатени данъци, недоходи къмъ държавата или по-специално отъ поземелния данък къмъ държавата, заедно съ връхнитѣ къмъ окръжи и общини, по-миналата година сж били 2.637.000.000 л., а къмъ 31 декември миналата година сж спаднали съ повече отъ 400 милиона лева, поради улесненията, които се направиха за изплащане на данъцитѣ съ бонове, и ставатъ 2.219.205.000 л., отъ които за държавата сж 1.109.602.678 л., а останалото 50% е къмъ общини, постоянни комисии, пострадали отъ войнитѣ и фондъ „Постройка на нови железници“ и пр.

Когато нѣкои отъ г. г. народнитѣ представители разглеждаха законопроекта съ тѣзи ограничения, които сж поставени въ него, мнозина отъ тѣхъ се запитаха дали фактически законопроектътъ не изключва по-големата частъ, една значителна частъ отъ нашитѣ земеделски стопани съ ограничението, че той простира своята закрила, своето покровителство само върху тия, които владѣятъ до 200 декара земя. Г. г. народни представители! Ако е истинска цифрата за броя на земеделскитѣ стопани къмъ 31 декември м. г., надъ 800 хиляди, или ако вземемъ тази отъ 1926 г., 734.191 земеделски стопани, отъ които такива, които иматъ отъ 200—250 декара, сж само 1.052 и владѣятъ около 2 милиона декара, такива, които притежаватъ отъ 250—300 декара, сж само 3.805, такива, които притежаватъ надъ 300 декара, сж 4.766 и владѣятъ близо 5 милиона декара, и като вземемъ предъ видъ, че се изключватъ отъ защитата и отъ грижитѣ на този законопроектъ земеделскитѣ стопани, които владѣятъ отъ 200 декара нагоре — до 300 декара, до 1.000 или до 5.000 декара — излиза, че се изключватъ отъ закрилата на този законопроектъ около 9.863 земеделски стопанства. Значи, споредъ статистиката отъ 1926 г., оставатъ неизключени около 725.000 земеделски стопанства. Следователно, единъ съвършено незначителенъ процентъ земеделски стопанства, нѣма и 1%, оставатъ незащитени отъ закона. Ако допустимъ, че ще бъдатъ включени и тѣзи земеделски стопани, които владѣятъ до 300 декара земя, въ таквъ случай изключени отъ грижитѣ на този законъ ще останатъ само 4.766 земеделски стопани, за които азъ смѣтамъ, че не може да се намѣри никакво разумно съображение да се наложи непременно и тѣ да бъдатъ включени въ единъ законъ за закрила на земеделскитѣ стопани и за облекчение на задължителитѣ такива, защото азъ смѣтамъ, че отъ закрила се нуждаятъ слабѣтѣ. И нѣма да се намѣри тукъ между насъ човѣкъ, който да твърди, че въ България, при нашитѣ стопански условия, е слабъ, е дребенъ, е немощенъ онзи, който владѣе надъ 300 декара или 1.000—2.000 декара земя, и че грижитѣ на законопроекта и закрилата на държавата и на обществото трѣбва да се простратъ и надъ тѣхъ. Силнитѣ сж достатъчно силни, за да могатъ сами да се защитятъ. Ако пъкъ животътъ ги е отрекълъ, и тѣ ще се разпадатъ на по-дребни стопанства. Ние нѣмаме никакви съществени и разумни съображения да отидемъ противъ законитѣ на живота и да искаме непременно съ жертви отъ всички страни да закрепимъ едрото земледѣлие въ нашата страна.

Другъ единъ въпросъ, който едва вчера се повдигна отъ последния ораторъ въ връзка съ текста на законопроекта, е: защо се казва, че отъ закрилата на законопроекта ще се ползватъ само тия, които сж боравили съ земедѣлие до 29 юний 1931 г.? И отъ тамъ, г-да, се черпи едно много странно подозрение, което на никого отъ насъ, министритѣ, които сме обсъждали и правили този законопроектъ въ Министерския съветъ, не е минало презъ ума — че сме целили съ това да лишимъ отъ възможността да се възползватъ отъ неговитѣ облаги тия сговористи, които следъ 29 юний 1931 г. сж захвърлили службитѣ си и сж се върнали на своитѣ земеделски стопанства. Мога да ви увѣря, г-да, че никога не е имало такава чувство на мѣст или на злоба у насъ. Защото правителството на Народния блокъ съ цѣлата си политика досега е доказвало и дока-

зва, че се ръководи отъ по-големѣ цели, отколкото отъ това — да търси и да наказва грѣшници въ нашата страна. Мисълта, обаче, която ни е накарала да поставимъ датата 29 юний 1931 г., е била — да не дадемъ възможностъ на шмекери да се възползватъ отъ постановлението на този законопроектъ. Ние знаехме, че тогава, съ създаването на новата властъ, която не само имаше ангажмента, но въ която народътъ вѣрва, че ще се справи съ сегашното тежко положение и ще премахне страшнитѣ последици на една минала политика, може да се предполага, че, въ очакване тоя законопроектъ, ще има хора, които, много загазили, много заборчѣли, отъ различни занятия и професии въ миналото, ще се ухитрятъ и ще се опитатъ, следъ тая дата, 29 юний 1931 г., като взематъ нѣкой и другъ декаръ земя, да се обявятъ за земеделски стопани и да искатъ за своитѣ задължения, направени свършено не въ връзка съ земеделското производство и съ земеделското стопанство, да се облекчатъ наредъ съ тия, на които дълговетѣ произхождатъ отъ стопанисване земята и съ тия, на които ние правимъ облекчение само ръководени отъ съображения, че не по тѣхна лична вина, а поради намаляване близо съ 50% на ценитѣ на тѣхнитѣ произведения, тѣхниятъ париченъ доходъ е намалѣлъ съ 50% и тѣ не сж въ състояние, колкото и добросъвестни да бъдатъ, да посрѣщатъ въ тѣхната цѣлостъ задълженията, които сж направили въ миналото.

Все по такива много разумни съображения ние сме поставили въ законопроекта и ограничението, че той засѣга само дългове, направени до началото на 1931 г. Защото 1931 г. бѣше като 1932 г. Ние тогава бѣхме вече при едно понижаване въ ценитѣ на земеделскитѣ артикули и смѣтаме, че задълженията, които се правятъ сега, отъ началото на 1931 г. насамъ и до днесъ, не могатъ въ никой случай да бъдатъ приравнени къмъ задълженията, правени при други цени на земеделскитѣ артикули, при други стопански смѣтки и разчети за погасяване тия последнитѣ, и въ никой случай не могатъ да бъдатъ еднакво третиранни, еднакво облекчавани и защищавани отъ настоящия законопроектъ.

Но, г. г. народни представители, азъ не смѣтамъ, че всички, които говориха по законопроекта, вършеха това отъ вътрешно убеждение, а поради туй, че се иска една много голяма дързостъ днесъ да излъзешъ противъ нуждитѣ на живота, да излъзешъ противъ това, което е една необходимостъ за запазване цѣлостта, спокойното и мирно развитие не само на нашия общественъ животъ, а, най-важното, на стопанския животъ въ нашата страна.

И азъ трѣбва да ви заявя, че, поддържайки най-горещо настоящия законопроектъ, който цели облекчаването една категория длъжници — най-многочислената, обаче, въ нашата страна — ние нито сме били противъ, нито ще откажемъ нашето съдействие и за приемане ония законоположения, които целятъ да дадатъ облекчение и на други стопански съсловия. Едно такова мѣроприятие е законопроектътъ за облекчение длъжницитѣ въобще, таквъ е законопроектътъ за превантивния конкордатъ, който също като сега разглеждания законопроектъ засѣга една много специална и същевременно пъкъ много малочислена, ако щете, категория длъжници — това сж само търговцитѣ, които сж признати за такива у насъ по силата на търговския законъ. Ние съвсемъ, обаче, нѣма да трѣгнемъ по логиката на тия, които атакуваха сега разисквания законопроектъ, за да каже, че се създава специаленъ законъ само за едно съсловие; ние нѣма да кажемъ, че се върши съ това една съсловна политика; ние нѣма да търсимъ да видимъ въ това мѣроприятие създаване нѣкакви фронтове между българскитѣ граждани и между отдѣлнитѣ стопански съсловия. Ние не можемъ да не признаемъ, че характерътъ на кредита на търговеца, че характерътъ на неговото занаятие е таквъ, че изисква едно по-специално законоположение отъ тия, които могатъ да ползватъ занаятчиията или българския земеделски стопанинъ.

Но идвамъ по-нататъкъ — на възражението, че, посѣгайки на частнитѣ спестявания, посѣгайки на вземанията, които иматъ къмъ земеделския стопанинъ частни банки, популярни банки, отдѣлни лихвари и отдѣлни личности, ние не сме искали да посегнемъ на вземанията на Българската земеделска банка, на вземанията на кредитанитѣ отъ нея кооперации. И отъ това се вадятъ две заключения. Първото е, че ние вършимъ неправда по отношение третирането кредиторитѣ и тѣхнитѣ капитали; второто е, че не вършимъ пълно облекчаване на земеделскитѣ стопани, въ защита и за облекчение на които се създава настоящиятъ законопроектъ. Като се има предъ видъ, г. г. народни представители, че отъ 870 хиляди земеделски стопанства въ нашата страна — а тѣ напоследъкъ сж вече надъ 870 хиляди — презъ 1931 г. 390 хи-

ляди земеделски стопанства сж били кредитирани отъ Българската земеделска банка, значи, единъ голѣмъ брой, 480 хиляди стопанства, некредитирани отъ Българската земеделска банка, ще се възползватъ отъ улесненията, които имъ даваме съ настоящия законопроектъ. Но вие можете да бъдете сигурни, че и голѣмъ процентъ отъ тия 390 хиляди стопанства, кредитирани отъ Българската земеделска банка, сж задлъжнили и къмъ други кредитни учреждения и нѣкои отъ тѣхъ даже въ по-голямъ размѣръ, отколкото къмъ Земеделската банка и кооперациитѣ, и, следователно, тѣ сжщо така ще могатъ да получатъ значително облекчение.

Защо, обаче, бѣше необходимо да се направи разлика между Българската земеделска банка и кооперациитѣ, приети при нея и всички други институти, които сж раздавали кредитъ, които сж давали пари съ лихва на българския земеделецъ? Преди всичко затова, защото службата на капитала при Българската земеделска банка е свършено различна отъ тая, която върши капиталътъ на частнитѣ кредитори. Българската земеделска банка е банка, която събира чужди сръдства и въ която чуждитѣ сръдства сж най-много гарантирани, които не може да не ги пази, да не ги пастри, обаче тя нѣма за своя най-голѣма, върховна, единствена целъ оползотворяването на капитала, трупането на печалби, реализирането на по-голѣми и по-голѣми печалби и раздаването на по-голѣми дивиденди и възнаграждения. Докато това е единствената и първа задача на всички частни банки, на всички частни кредитни учреждения, задачата на Българската земеделска банка, на която капиталътъ е въ обществена услуга, въ услуга на нашето национално стопанство и преди всичко на българското земеделско стопанство. И затова вие знаете много случаи, когато Българската земеделска банка е понасяла явни рискове, когато тя не е печелила, когато е губѣла, защото е трѣбвало да го защити, защото банката е трѣбвало да предварди земеделеца, българския селски стопанинъ отъ загуба. И затова българското земеделско население съ пълно основание и съ пълно право гледа на Българската земеделска банка като на своя майка-покровителка, като на майка-хранителка, която винаги, въ най-трудни моменти за него, се явява, за да го подпомогне, да го спаси и защити, а въ никой случай да му заграби имота, да го обезземи, да го пролетаризира. И затова, съзнавайки голѣмата роля, която Българската земеделска банка е играла, и по-голѣмата роля, която тя ще играе занаяпредъ, следъ като ние загубихме като националенъ кредитенъ институтъ Българската народна банка, съзнавайки голѣмата задача, която се стоварва занаяпредъ върху плещитѣ на Българската земеделска банка, ние не можехме да посегнемъ на нейнитѣ пласменти, не можехме да посегнемъ върху нейнитѣ вземания. Азъ нѣма да отрека, г. г. народни представители, че и Земеделската банка трѣбва да направи нѣщо. И вие сте свидетели, че Българската земеделска банка, сама, безъ ние тукъ да решаваме и безъ да го искаме, вече на два пѣти намалява своитѣ лихви, прави голѣми облекчения на най-нещастнитѣ длъжници, на пропадналитѣ и на тия, които сж спрѣли платежитѣ, като лихвитѣ отъ 14% ги намалява на 7%, като дава доброволно разсрочване отъ десетина години, съ което фактически плащанията къмъ Българската земеделска банка ставатъ сръдносрочни и дългосрочни. И тия облекчения, които сж най-необходими за длъжника — малка лихва и да има възможностъ да плаща на части, на парчета своитѣ задължения — длъжницитѣ къмъ Българската земеделска банка сж ги получили безъ натискъ, доброволно отъ банката, която съзнава положението на своитѣ клиенти, на своитѣ длъжници. Има, обаче, една категория длъжници, за които смѣтамъ, че тепърва както чрезъ Земеделската банка, така и съ помощта на държавата, на чѣлото наше народно стопанство, трѣбва да се направятъ едни извънредни облекчения. Това сж ония хора отъ така наречената земетръсна областъ, на които Земеделската банка отпустила заеми. Такива заеми имаме отпущнати на 7.488 стопани, на една обща сума отъ 102.137.000 л., които, обаче, къмъ 31 декември 1931 г. сж останали 83.000.000 л. Имаме сжщо отпущната на други 4.900 стопани една сума отъ 41.000.000 л., която, вмѣсто да се намали, къмъ 31 декември се е увеличила на 48.000.000 л. Значи, Българската земеделска банка въ тоя моментъ има да взема отъ населението въ земетръсната областъ около 120—130 милиона лева. Трѣбва да се съжاليا, г. г. народни представители, че когато навремето се създаде единъ специаленъ фондъ за подпомагане на населението въ земетръсната областъ, отъ който фондъ се похарчиха надъ

800 милиона лева, ако ме не лъже паметта, 870 милиона лева — тамъ сж две 6-месечни вноски по репарациитѣ; тамъ сж 100 милиона лева отъ върхнината, която се наложи върху прѣжитѣ данѣци; тамъ сж постѣпленията отъ чужбина подъ форма на помощи; тамъ сж 300 милиона лева отъ стабилизационния заемъ; тамъ сж стотици милиони лева отъ бѣжанския заемъ — тогава, въ оня моментъ още, вмѣсто да се отдѣлятъ отъ тия 870 милиона лева, за да се подпомогне това пострадало население при възстановяване на неговитѣ жилища, при набавяне на дѣбитѣ, който загуби подъ развалинитѣ и т. н., правителството се задоволи да изразходва всичкитѣ сръдства изключително за обществени строежи.

Нѣкой отъ работницитѣ: За черкви.

Министъръ Д. Гичевъ: Моето дълбоко убеждение е, че ако отъ тия 800 милиона лева, които се изразходваха за училища, мостове, болници и т. н. — вие знаете какви здания има построени, които следъ 50 години едвамъ можемъ да използваме — бихме отдѣлили 100 милиона лева, за да се подпомогне това население, общесвото нѣмаше да загуби нищо. Това население трѣбваше да се подпомогне, ако не съ друго, то поне съ това, като му се опростятъ прѣжитѣ данѣци за две години, защото то бѣ задлъжнѣло и къмъ Българската земеделска банка, и къмъ частни кредитори, и бѣ заварено съ неизплатени данѣци за нѣколко години, защото запомнете, че земетресението стана въ 1928 г., тия хора се възстановиха въ 1929 г., а въ 1930 г. ние вече имаме страшното катастрофално спадане на ценитѣ на тѣхнитѣ произведения. Ето защо азъ се надѣвамъ, че г. министърътъ на финанситѣ ще намѣри по-нататъкъ нѣкаква възможностъ, за да може, както навремето намалихме наемитѣ на фондовитѣ земи, да се подпомогне населението въ земетръсната областъ и въ ония краища, които бѣха пострадали отъ измръзване, отъ суша и отъ наводнения, като му се направятъ съответнитѣ данѣчни облекчения. Въ Земеделската банка се проучва въпросътъ, съ помощта на фонда „Обществени бедствия“ или съ намиране доходи отъ други нѣкакви източници да може да се облекчи положението на тая категория хора отъ земетръсната областъ, които дължатъ 130 милиона лева, а сжщо и на тия, които сж пострадали отъ измръзване, градушка, наводнения и суша, които сж задлъжнѣли общо съ една сума отъ 200—220 милиона, значи всичко около 350 милиона лева, за която целъ азъ смѣтамъ, че най-малко трѣбва да намѣримъ нѣкаква възможностъ една частъ отъ лихвата, капитализирана за изтеклото време, или лихвата занаяпредъ поне, да мине за смѣтка на Българската земеделска банка, а другата частъ, която тя не би могла да понесе, да мине за смѣтка на българската държава.

Виждате, значи, че ние сме имали достатъчно съображения, за да не посегнемъ и да не третираме наравно съ лихваритѣ и Българската земеделска банка, чиято роля не е била да трупа печалби и да увеличава капитала си за смѣтка на българското земеделско стопанство, а се е заключавала въ неговото подпомагане, въ неговата защита, както чрезъ раздаване на кредитъ, така и чрезъ организиране на кооперативното дѣло у насъ, което има да играе не само голѣмата роля на единъ дребенъ кредитора-раздавачъ, който трѣбва да измъкне селянина отъ лапитѣ на лихваря, на зеленочаря, но и да организира търговията, както на земеделскитѣ артикули, така и на всички ония артикули, които сж предметъ на масова консомация въ българското село. Вие виждате, че Българската земеделска банка почти е вземала въ свои ръце търговията съ пашкули въ нашата страна. Миналата година, поради едно опущение да бѣде доставенъ овреме отъ Българската земеделска банка синь камъкъ, българскитѣ лозари, вмѣсто по 15 л., трѣбваше да го плащатъ три пѣти по-скѣпо — по 40—50 л. килограма. Вие виждате, че и сега, при тѣзи страшни дни за нашитѣ производители на зърнени храни, пакъ Българската земеделска банка се намѣси и съ 300-та милиона лева, които даде на разположение на Дирекцията на хранозноса, даде възможностъ да бѣде проведенъ тоя режимъ, благодарение на който българскитѣ производители все пакъ получи за своитѣ храни 50% повече, отколкото би получили при единъ свободенъ режимъ. И нашето съзнание за голѣмата роля, която има да играе отсега нататъкъ Българската земеделска банка, ни оправдава, когато отъ действително на тоя законъ, отъ тия намаления, които се предвижда да се направятъ на дълговетѣ, изключваме Българската земеделска банка, която, повтарямъ, сама, безъ законъ, фактически прави на своитѣ длъжници тѣзи облекчения, които ние съ законъ, принудително искаме да накараме останалитѣ кредитори да направятъ на тѣзи, които имъ дължатъ.

Истина ли е, г. г. народни представители, че ние съ този законъ ще изгонимъ капиталитъ отъ България, а най-вече ще подплашимъ и изгонимъ задъ граница чуждитъ капитали, чието изхвъркване ще се отрази катастрофално върху нашето национално стопанство? За да се види, дали това е така, позволете ми да ви посоча нѣкои цифри за срѣдствата на нѣколко групи кредитни учреждения у насъ — безъ държавнитъ кредитни учреждения.

Първата група сѣ чуждестраннитъ банки: Италианска и Българска търговска банка — София, Франко-Белгийска и Балканска банка, Кредитна банка — София, Българска генерална банка, и Англо-Чехословашка и Пражка кредитна банка. Втората група сѣ голѣмитъ мѣстни български банки: Българска търговска банка, Съединени български банки, Интернационална банка и Централна банка на провинциалнитъ банки. Третата група сѣ 11 малки мѣстни Софийски банки: Българска банка за иностранна търговия, Българска спестовна банка, Българска сkontoва банка, Българска банка „Съединение“, Розова банка, банка „Отечество“, банка „България“, Търговска кредитна банка, Българо-Палестинска банка, банка Пинто & Сие, ком. д-во — София, и Жакъ С. Пинкасъ & Сие, ком. д-во — София.

Първата група банки иматъ собственъ капиталъ 406.764.000 л., спестовни влогове — 809.260.000 л., търговски влогове — 1.107.410 л., други кредитори — 464.563.000 л., или всичко тая група чуждестранни банки има 2.381.233.000 л. Отъ тѣхъ задължения къмъ чужбина сѣ били 977.631.000 л.; значи 1.400.000.000 лева сѣ наши вътрешни капитали. Втората група банки иматъ срѣдства общо 1.307.472.000 л.; задължения къмъ чужбина само 48.475.000 л. Третата група — малки мѣстни софийски банки — иматъ общо срѣдства 86.689.000 л., задължения къмъ чужбина 10.011.000 л. Или отъ общитъ срѣдства на всички банки, възлизащи на 3.775.394.000 л., задълженията къмъ чужбина сѣ 1.036.117.000 л., значи, по-малко отъ една трета. Тѣй че, тая уплаха, която се съзираше тукъ у г. Момчо Дочевъ, че съ тоя законъ ние ще подплашимъ и ще се лишимъ отъ услугитъ на чуждия капиталъ, който нѣма да намѣри сигурностъ у насъ, както виждате е твърде илюзорна, защото процентно чуждиятъ капиталъ е много малко у насъ и защото другаде по-голѣмо и по-сигурно поле за печалби отъ това, което може да намѣри въ България, едва ли би могълъ да намѣри.

Минавамъ, г. г. народни представители, на въпроса за намаляване съ 30% дълговетъ на земеделскитъ стопани. Мене ми се струва, че отъ изложенитъ въ мотивитъ на законопроектъ причини и нужди, които сѣ предизвикали създаването на тоя законопроектъ, следва само по себе си заключението, че би било безумие да се смѣта, че задълженията, направени при едни други доходи на земеделѣта, при по-добри цени на земеделскитъ произведения, биха могли да останатъ сега въ сѣщитъ размѣри, биха могли въ сѣщитъ срокове да бъдатъ изплатени. И затова въ законопроектъ сме предвидили ограничението, че конкурдатѣтъ, или спогодбата, или съглашението — за думата, за термина война нѣма да водимъ — което даваме право и възможностъ да се сключи между кредитора и длъжника, може да бѣде действително само ако по това съглашение е поето отъ земеделѣца-стопанинъ задължение, което не надхвърля 70% отъ установеното предъ сѣда вземане на кредитора.

Има ли опасностъ, г. г. народни представители, че едно такова намаляване на дълговетъ би могло наистина да постави въ катастрофално положение нѣкои наши кредитни учреждения, и по-специално нашитъ популярни банки? Нашитъ 200 популярни банки иматъ свой собственъ капиталъ и фондове около 758 милиона лева. Срочни влогове иматъ 187 милиона лева, спестовни влогове 420 милиона лева, текущи кредитни смѣтки 1 милиардъ и 291 милиона лева, или всичко иматъ 1 милиардъ 899 милиона лева чужди срѣдства. Всичко собствени и чужди срѣдства иматъ 2 милиарда 658 милиона лева. Отъ тѣхъ сѣ пласирали 1 милиардъ и 900 милиона лева, отъ които 89 милиона лева сѣ отъ 20-милонния и 50-милонния занаятчийски кредити и 11 милиона лева сѣ на кооперациитъ. Значи, фактически популярнитъ банки сѣ пласирали около 1 милиардъ и 800 милиона лева. Отъ тия 1 милиардъ и 800 милиона лева между земеделскитъ стопани въ никой случай не сѣ пласирали повече отъ 200 милиона лева. Ако популярнитъ банки лишатъ членоветъ си отъ дивидендъ само за 1 година, тѣ ще покриятъ загубитъ си отъ намалението съ 30% на задълженията на своитъ членове. Вие знаете нормата при кредитораздаването въ нашитъ популярни банки: колкото дълговъ капиталъ имашъ, ще ти дадатъ четири пѣти по-голѣмъ кредитъ. Ако имашъ свой дълговъ капиталъ 10.000 л., ще ти дадатъ 40.000 л. кредитъ.

Съ намаляване задълженията на длъжницитъ къмъ популярнитъ банки съ 30%, популярнитъ банки ще претърпятъ загуба въ размѣръ на дълвоия капиталъ, внесенъ отъ длъжницитъ.

Тѣй че моята мисль е, че съ това намаление абсолютно никакъ не подхвърляме на опасностъ и нѣма да изложимъ на сътресение кредитнитъ учреждения, и специално популярнитъ банки въ нашата страна.

Нѣщо повече, г. г. народни представители! Ние сме свидетели, че и сега, безъ този законъ, фактически смѣткитъ въ нашитъ кредитни учреждения се движатъ много нередовно. Ние сме свидетели на много нежелателни сцени въ нашитъ села — стига се до секвестриране, до продажба на инвентара на нѣкои стопани, до продажба на земята имъ. Много до вчера здрави и жизнеспособни стопански единици, не по лична своя вина, не за изкупуване на свой личенъ, индивидуаленъ грѣхъ, а поради тая обща катастрофа, която врѣхлетъ свѣтовното стопанство и по-специално свѣтовното земеделско стопанство, днесъ трѣбва да излѣзатъ отъ строя. Ние смѣтаме, че обществото не може безболезнено да преживѣе едно такова пролетаризиране, едно такова разгромяване на жизнеспособни негови стопански единици. Ние имаме дългъ да запазимъ основата на нашето национално стопанство. И ние смѣтаме, че по този начинъ, като се намалятъ съ една частъ вземанията на кредиторитъ — нѣкъде тѣ ще бѣдатъ до 70%, другаде ще отидемъ до 50%, това ще бѣде въ зависимостъ отъ актива на длъжника, това ще бѣде въ зависимостъ отъ произхода на дълга, и отъ друга страна, като се направятъ и разсрочки, които ако се намира, че тѣй както сѣ дадени въ законопроектъ, не сѣ най-сполучливитъ, биха могли да бѣдатъ коригирани, като за по-малкитъ дългове сроковетъ се съкратятъ, за по-голѣмитъ дългове се увеличатъ, ще постигнемъ целта, която сме си поставили. Въ всѣки случай азъ смѣтамъ, че най-голѣмото облекчение, което фактически получава длъжникътъ земеделѣцъ-стопанинъ въ нашата страна, това е разсрочката, която се прави на неговитъ задължения.

Нека отвори тука една скоба. Когато насъ ни обвиняватъ, че ние сме правили този законопроектъ изключително отъ желание да се измъкнемъ отъ едно наше предизборно обещание, . . .

П. Стоевъ (раб): Точно тѣй.

Министъръ Д. Гичевъ: . . . отъ една декларация, и отъ единъ ангажментъ, който партиитъ на Народния блокъ сѣ поели предъ българския избирателъ, нека да се помни и да се знае, че партиитъ на Народния блокъ, които сѣ имали предъ видъ дълговетъ на българския селянинъ, когато сѣ препоръчвали рецепти, никога не сѣ препоръчвали тая именно рецепта: опрощането, или заличаването на дълговетъ. Нѣщо повече, г. г. народни представители — ние тогава сме говорѣли само за едно конвертиране на задълженията, ние сме приказвали само за разсрочване, ние сме говорѣли само за тия задължения, които сѣ станали изискуеми, които се изискватъ на момента, да бѣдатъ отсрочени за 5—10—15 години, за да има възможностъ на части стопанинътъ да се изплати. Когато виждаме, че тиквата е голѣма и не може да се погълне, трѣбва да я нарѣжемъ на малки парчета, за да може по-лесно да се глътне. Но днесъ виждаме, че животътъ върви много бързо, че това, което сме смѣтали за достатъчно преди 8 месеци, днесъ е недостатъчно. Днесъ, поради особеното положение, се налага едно съкращаване, едно намаляване съ единъ минималенъ процентъ — най-малко съ 30% задълженията къмъ частни кредитори, направени отъ земеделския стопанинъ.

И, г. г. народни представители, когато насъ ни обвиняватъ, че ние сме били въ услуга, че сме били ратаи на капитала и че съ този законопроектъ не вършимъ нищо друго, освенъ да осигуримъ вземанията на г-да банкеритъ, на капиталиститъ — на кого още, Петко? — . . .

П. Стоевъ (раб): И на лихваритъ.

Министъръ Д. Гичевъ: . . . на лихваритъ и на буржоазията въ България, . . .

Н. Гашевски (нац. л): Петко Стоевъ е голѣмъ финансистъ! Разбира добре тия работи!

Министъръ Д. Гичевъ: . . . вие вчера чухте тукъ онова, което ви бѣше прочетено отъ нашия другаръ, г. Буковъ, изъ единъ оригиналенъ екземпляръ на болшевишкия вестникъ „Экономическая жизнь“, отъ което се вижда, че въ Русия не само нѣма опрощаване на вземанията, ами има нѣщо повече: нѣма даже и тия облекчения, които ние тукъ правимъ, нѣма разсрочка! Тамъ веднага, следъ про-

теста на полицата, вадят изпълнителен лист и веднага се пристъпва към секвестър, към продажба. Може наистина въ България да има капитали, но капитали има и въ Русия. Азъ бихъ желалъ тия господа, които тукъ се явяватъ винаги съ чуждъ аршинъ, забравяйки, че България не може да се мѣри съ Съветска Русия, както никога жабата съ дуенето си не може да стигне бивола, да кажатъ къде сѫ нашитѣ подземни богатства, къде сѫ нашитѣ платинени руди, къде сѫ нашитѣ извори на нефтъ, къде сѫ нашитѣ грамадни гори, ...

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Н. Захариевъ)

П. Стоевъ (раб): Значи, гори нѣмате вече.

Министъръ Д. Гичевъ: ... къде сѫ нашитѣ неизтопими степи, къде сѫ нашитѣ водни богатства, къде е това, което сѫ създали въ Русия не болшевикитѣ, а което Господъ имъ е далъ, което природата имъ е поднесла.

Азъ бихъ помолилъ тия приятели да ми кажатъ, има ли страна, където да се плаща по-голъма лихва на държавнитѣ заеми, отколкото плаща Съветска Русия? За последнитѣ наши заеми, които се сключиха отъ Демократическия сговоръ, ние плащаме 8-5% лихва, а вътрешнитѣ заеми въ Съветска Русия, г. г. народни представители, носятъ лихва 12-5%. Днесъ въ Русия се издига лозунгъ, тамъ е обявена война за събиране на пари, даватъ се наредби, изпращатъ се специални команди, определятъ се дѣловетѣ и вноситѣ както на совхозитѣ, така и на колхозитѣ, така и на частнитѣ стопани и на заводитѣ, за да може да се събератъ пари за посрѣщане последнитѣ тиражи на двата заема.

П. Стоевъ (раб): Не да ги трупатъ въ частни банки!

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля Ви се, г. Стоевъ!

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Позволете ми да ви кажа какъ тамъ, въпрѣки всички усилия на една власт, която знае колко е мека и съ какви ржкавици пипа — болшевишката — какъ тамъ, дето ви разправятъ, че народътъ едва ли не съ пѣсни посрѣщалъ и изпращалъ своитѣ управници, ...

П. Стоевъ (раб): Точно така е.

Министъръ Д. Гичевъ: ... и колко доброволно, и колко резултатно е това събиране на пари! Въ „Економическа жизнь“ отъ 20 февруарий т. г. ...

Д. Икономовъ (раб): Да не се издава въ Берлинъ?

Министъръ Д. Гичевъ: Въ Москва се издава. Петко Напетовъ я знае. (Възражения отъ работницитѣ)

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, г-да, ще оставите ли да говори г. министърътъ?

Министъръ Д. Гичевъ: Както вчера азъ не ви закачахъ, така ме слушайте и вие.

Т. Бошнаковъ (з): Тѣ не могатъ да търпятъ истината.

Министъръ Д. Гичевъ: Въ този вестникъ ето какво се казва: (Чете) „Тула реализовала. ... 0-3% задания“ — Тула реализирала 0-3% отъ дадения нарядъ. — „Тульский районъ отстае съ выполнениемъ задания по культбору. Особено плохо в сѣльскомъ районе. На 12 февралъ задание по деревне выполнено лишь на 0-3%“ — Тулскиятъ районъ остава назадъ съ изпълнението на дадения нарядъ по събиране на културитѣ. Особено лошо въ сѣлския му районъ. На 12 февруарий е реализирано въ село само 0-3% отъ дадения нарядъ. — „Чрезвычайно слабъ нажимъ на кулака. 10 февралъ (последний срокъ) с кулацко-зажиточной части поступило лишь 3 тыс. руб. Сѣлские советы не соревнуются другъ с другомъ на скорейшую сдачу культхозбора“ — Извънредно слабо е постѣпленieto отъ кулацитѣ. На 10 февруарий — последний срокъ — отъ побогатитѣ кулацки части сѫ постѣпили само 3 хиляди рубли. Сѣлскитѣ съвети не сперничатъ единъ на другъ за най-скорошното предаване на събранитѣ отъ колхозитѣ култури. — „... В помощъ сѣльсоветамъ посланы инспектора ... специальные бригады“. — Въ помощъ на сѣлскитѣ съвети сѫ изпратени инспектори и специални команди и т. н. — „По городу сборъ также идетъ слабо. Планъ выполненъ на 0-4%“. — Въ града събиранията тоже вървятъ слабо. Планътъ е изпълненъ въ 0-4%.

А. Неновъ (раб): Общо за цѣлия Съветски съюзъ кажете.

А. Буковъ (з): Общо за цѣлия съюзъ 0-1%!

П. Напетовъ (раб): Въ всѣки случай никакви външни заеми не правятъ, а всички задачи ги разрешаватъ съ свои сръдства.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: (Звъни) Моля, г. Напетовъ!

Н. Стамболиевъ (з): Петко! Напролѣтъ ще отидемъ заедно да видимъ какво е тамъ!

Д. Ачковъ (нац. л. о): Докосватъ се тѣхнитѣ национални чувства. (Смѣхъ)

П. Стоевъ (раб): Нашитѣ чувства сѫ интернационални.

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Азъ се надѣвамъ, че тия господа, когато имъ правимъ една агитация, като казваме на българския народъ за рая въ Русия, иматъ най-голъмъ интересъ да дадатъ възможность да се чуе това, което ще кажемъ.

А. Неновъ (раб): Само че това е домагогия.

А. Циганчевъ (з): Московски вестникъ го пише.

П. Стоевъ (раб): Прочетете всички цифри, а не само единъ пасажъ.

Председателствуващъ Н. Захариевъ: Моля, г. Стоевъ, Васъ Ви слушаха, слушайте и вие.

П. Стоевъ (раб): Всички ме прекъсваха, въ това число и г. министъръ Гичевъ.

Министъръ Д. Гичевъ: Ако те слушахмъ, то бѣше защото бѣ много забавенъ, много интересенъ!

П. Стоевъ (раб): Прочетете цѣлата статия.

Министъръ Д. Гичевъ: Цѣлата ще я прочета. (Чете) „Винogradовское отделение Госбанка, получивъ 2 января с. г. исполнительную надпись на обязательство по просроченной совхозомъ „Фаустово“ ссуде“ ...

П. Стоевъ (раб): Превеждайте на български.

Министъръ Д. Гичевъ: ... „на 113 тыс. рублей, два раза высладало своего представителя для составления описи имущества“. — Два пѣти се изпращалъ представитель на банката за описание имуществото на совхоза, на държавното стопанство, защото тамъ сега има совхози и колхози и само тукъ тамъ останаха дребни стопанства. Директорътъ на совхоза не е допустналъ представителя на банката да направи опись на имуществата. Той заявилъ: „Я лучше пойду подъ судъ, но не допущу продажи имущества банкомъ“ — ще отида по-скоро подъ съдъ, ама нѣма да позволя да се продаде. И тукъ се казва: „Какво чака прокурорътъ? Прокурорътъ вижда ли, че това е саботажъ? Защо прокурорътъ не изпълни своя дългъ, защо не се намѣси?“

П. Стоевъ (раб): Може да има единични такива случаи, обаче масовитѣ случаи сѫ други. Четете цѣлия вестникъ!

Министъръ Д. Гичевъ: За да видите какви блестящи сѫ резултатитѣ въ Съветска Русия, ще ви прочета не нѣкое контрареволуционно или бѣдогвардейско издание, което има за задача да черни болшевишкия режимъ, но списание „Большевикъ“ отъ декемврий 1931 г., което излиза въ Москва. Петко Напетовъ го е виждалъ. Тамъ се казва, че производството на зърнениетѣ храни въ Русия до войната е било 5.000 милиона пуда. Презъ 1926/1927 г. е било — 4.442 милиона пуда

П. Стоевъ (раб): А сега?

Министъръ Д. Гичевъ: Това е презъ 1926/1927 г. — 10 години следъ болшевишкия режимъ, следъ 10-годишно социалистическо строителство! Господата, които сѫ тукъ най-нетърпеливи (Сочи работницитѣ), искатъ да се представятъ на българския народъ като магьосници, които, ако хванатъ чекръка, ще потече масло и медъ, ...

П. Напетовъ (раб): Пятиметката почна въ 1928 г.

Министъръ Д. Гичевъ: ... които искатъ да влѣзатъ въ полята на ония Мойсеевци и чудотворци, че Петко Напетовъ като вдигне червения жезълъ, морето ще се разтвори и ние ще се намѣримъ въ обетованата земя, гдето нѣма да има криза, нѣма да има борчове и сиромашия, кждето ще потече медъ и масло! (Ржкоплѣскания отъ мнозинството)

Азъ ви питамъ, г. г. народни представители, ако това бѣше възможно, ако наистина въ строежа на стопанството можеха да ставатъ чудеса, ако чудесата не сѫ само въ развитиетѣ мозъци на нѣкои функционери, защо въ продължение на 10 години въ Русия не можаха да достигнатъ това, което на времето сѫ произвеждали въ царска Русия?

(Председателското мѣсто заема подпредседателъ Н. Шоповъ)

П. Напетовъ (раб): Гражданската война... (Народниятъ представителъ А. Неновъ дърпа П. Напетовъ да не говори. Смѣхъ и ржкоплѣскания всрѣдъ мнозинството)

А. Неновъ (раб): Тамъ сѫ развили всичкитѣ индустрии и производството е надминало довоенното производство. Вие демагогствувате.

А. Циганчевъ (з): Кажете на Петко да мълчи!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г. Неновъ!

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Ако го кажехъ азъ това, щѣте да кажете, че фалшифицирамъ даннитѣ, които е работилъ на помещикитѣ, който е бѣлъ лишенъ отъ собствена инициатива, лишенъ отъ частна собственост, наистина за съветската властъ е много по-лесно да го накара днесъ да работи въ държавния или колективния чифликъ. (Възражения отъ работниците) Но позволете ми да си послужа пакъ съ едно болшевишко свидетелство отъ най-последната книжка на списанието „Болшевик“, за да видите колко доброволно и колко охотно поддържа, помага и върши работа рускиятъ селянинъ въ така нареченитѣ колхози. Казва се: „Товарищъ Сталинъ, като отбелязва величайшето историческо значение на факта, че сръдната маса на селянитѣ преминава къмъ колхозитѣ, показва, че „би било погрѣшно да се мисли“...

П. Стоевъ (раб): 60%.

Министъръ Д. Гичевъ: Азъ казвамъ: сега сѫ надъ 60%. Какво значи това? Следъ 10-годишно строителство 1% колхози! Днесъ наистина тѣ сѫ 60%, г. г. народни представители, обаче, не защото рускиятъ мужикъ, рускиятъ селянинъ се е убедилъ, че така е по-добре, а затова, защото насила е заставенъ да отива въ колхозитѣ.

П. Стоевъ (раб): Никой нѣма да повѣрва това.

Министъръ Д. Гичевъ: Единъ народъ, който хиляди години е билъ подъ крепостничеството, който се е чувствувалъ чифлигаръ, който е работилъ на помещикитѣ, който е билъ лишенъ отъ собствена инициатива, лишенъ отъ частна собственост, наистина за съветската властъ е много по-лесно да го накара днесъ да работи въ държавния или колективния чифликъ. (Възражения отъ работниците) Но позволете ми да си послужа пакъ съ едно болшевишко свидетелство отъ най-последната книжка на списанието „Болшевик“, за да видите колко доброволно и колко охотно поддържа, помага и върши работа рускиятъ селянинъ въ така нареченитѣ колхози. Казва се: „Товарищъ Сталинъ, като отбелязва величайшето историческо значение на факта, че сръдната маса на селянитѣ преминава къмъ колхозитѣ, показва, че „би било погрѣшно да се мисли“...

П. Стоевъ (раб): Не прескачайте!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Н. Гашевски (нац. л): Вие прескачате най-много.

Министъръ Д. Гичевъ: Азъ ви превеждамъ отъ руски, затова нѣкъде спирамъ. Тогава ще ви чета на руски. (Чете)... „было бы ошибочно думать, что ежели дан колхоз, то дано все необходимое для построения социализма“ — „би било погрѣшно да се мисли, че щомъ сѫ създадени колхозитѣ, дадено е всичко необходимо за построение на социализма“. — „Тем более ошибочно было бы думать, что члены колхозовъ уже превратились в социалистов“. — „Още по-погрѣшно би било да се мисли, че членовѣтѣ на колхозитѣ сѫ станали социалисти. Не, има още много да се работи надъ това, за да преобразимъ селянина-колхозникъ, да изправимъ неговата индивидуалистическа психология и да направимъ отъ него истински труженикъ на социалистическото общество“.

П. Стоевъ (раб): Това е вѣрно.

Министъръ Д. Гичевъ: „И това ще се направи толкова по-скоро, колкото по-скоро колхозитѣ бждатъ механизизирани, колкото по-скоро тѣ бждатъ тракторизирани“.

К. Русиновъ (раб): Кжде се говори за насилие?

Министъръ Д. Гичевъ: Ще видите. — (Чете) „в этом году в процессе хода хлебозаготовок особенно сильно обнаружилось что предупреждение тов. Сталина далеко не усвоено очень и очень многими“. — „Въ тази година въ процеса на зърноприготвянето особено силно се обта-ружи това, че предупреждението на товарищъ Сталинъ далечъ не е усвоено отъ мнозина. Проявлението на буржоазни тенденции въ направление на измама на пролетарската държава по пътя на „утайки хлеба“ — т. е., по пътя на укриването на зърното, на неизползуването на нарядитѣ“ и т. н. и т. н. показва, бай Петко, колко доброволно и съзнателно рускиятъ селянинъ сѫ колхозници. Колхозници, ама крѣятъ житото, крѣятъ семето и т. н. — „И къмъ числото на слабитѣ мѣста на общия фонъ на нашитѣ успѣхи въ областта на социалистическото преобразование на селското стопанство и на положението на неговитѣ производителни сили, се отнася въпросътъ за качествени признаци: плодородие, загуби въ селското стопанство и борбата съ тѣхъ и използването на машинитѣ... „Необходима е решителна борба съ опортюнизма на практика, която да отива по линията на недооценката не само на преимуществата на крупното социалистическо земледѣлие, но и особено по линията на неумението да се обезпечатъ б-тѣ условия на товарищъ Сталинъ“. Защото, г. г. народни представители, самитѣ болшевики въ даннитѣ, които привеждатъ, за да търсятъ недостатъцитѣ, констатираатъ, че въ колхозитѣ загубитѣ отъ ненавременно прибра на реколта, оставена да окапе или загубитѣ отъ това, че е посѣто по-късно, отколкото трѣбва, сѫ много по-голѣми, отколкото въ останалитѣ стопанства.

П. Стоевъ (раб): Я пуснете една делегация въ Русия и ще видите.

Министъръ Д. Гичевъ: Даватъ се данни за своевременния и закъснѣлъ посѣвъ на овеса: своевремененъ посѣвъ 12, закъснѣлъ — 3; пшеница — своевремененъ посѣвъ 5, закъснѣлъ — 2. Даватъ се данни и за други райони — Кулмыженский, Турковский и т. н.

П. Стоевъ (раб): Това е планоно стопанство и така трѣбва да бжде.

Министъръ Д. Гичевъ: Но, г. г. народни представители, едно чифликчийско стопанство, въ едно стопанство, кждето нѣма личната заинтересованостъ на стопанина, кждето нѣма личниятъ интересъ, кждето нѣма любовта къмъ своето парче земя и къмъ своя продуктъ, който личенъ интересъ е най-голѣмиятъ стимулъ за прогресъ, за стопански напредѣкъ, нѣма стремежъ да произвеждатъ повече, стремежъ, ако щете, да се запасишъ — нѣщо вродено въ природата не само на човѣка, а на всички живи твари. (Възражения отъ работниците) Азъ съмъ сигуренъ, че и дѣдо попъ (Сочи К. Русиновъ) гледа, ако може, да икономиса 100 л., макаръ, за утре; че и той гледа, ако може, по нѣкакъвъ начинъ, да подсигури децата си.

Същото това нѣщо се наблюдава въ всички живи твари. Вие сте виждали, че кучето, когато има по-голѣмъ кокалъ, като огложди половината му, другата половина заравя въ сламата, за да го доогложди, когато оглади. И понеже това въ Русия го нѣма, ето какъвъ е резултатътъ: (Чете) „Приведемъ несколько примеровъ использования тракторного парка в некоторых зерносовхозахъ Зап.-Сибирской области в 1931 г. по сравнению съ 1930 г.“ (Възражения отъ работниците)

П. Стоевъ (раб): Интересно е тогава, защо вашиятъ другаръ Стамо Пулевъ пише въ в. „Земя“, че земледѣлитѣ се отказали да получаватъ земята, която имъ се дава.

Министъръ Д. Гичевъ: Въ в. „Земя“ Стамо Пулевъ не пише. Въ него пишатъ чиновникитѣ на Оббовъ. Стамо Пулевъ го нѣма тамъ. Криво сте разбрали.

Ето, г-да, (Чете) „В Борисовский совхозъ выполнено чистой работы в часахъ през 1930 г. — 1.734; презъ 1931 г. — 1.347; въ Сосновский: през 1930 г. — 2.078 и през 1931 г. — 888; въ Шипульский: през 1930 г. — 2.337 и през 1931 г. — 1.606“.

Както виждате, и тракторите стоятъ неизползувани. Нѣма да ви отегчавамъ по-нататъкъ да ви чета таблици, за да видите, г. г. народни представители, голѣмия процентъ на повредени машини и трактори, като никъде другаде. И сега казватъ: „Февруарий сме вече, 40% отъ тракторите сѣ ремонтирани, а 60% не сѣ ремонтирани“.

К. Русиновъ (раб): У насъ сѣ рѣждяса.

Министъръ Д. Гичевъ: Защо? Защото, както казва българскиятъ народъ — „чифлишка работа, чужда работа“ — нѣма интересъ.

П. Стоевъ (раб): Обяснете тогава какъ се колективизираха 13 милиона селски стопанства.

А. Циганчевъ (з): На тебе вратятъ ти нѣма да бѣде така червенъ, ако отидешъ да живѣешъ единъ месецъ въ Русия.

Министъръ Д. Гичевъ: Г-да! Сталинъ казва: (Чете) „В селското хозяйство мы еще не овладели техникой так, как это нужно“, т. е. въ селското стопанство ние не сме овладѣли техниката така, както трѣбва. И лозунгътъ на другаря Сталинъ е: (Чете) „Большевицитъ сѣ длъжни да овладѣятъ техниката“ — за селското стопанство овладѣването на техниката се явява лозунгъ актюеленъ. Следъ 14 години, г-да, тамъ се вдига лозунгъ: „Да овладѣемъ техниката“, а тия приятели искатъ въ тѣзи тежки условия, въ които сме поставени не въ 14 месеци, ами хей така, като магьосници и чудотворци да направимъ всичко, всичко да се устрои, всички неудобства и неправди да бѣдатъ премахнати, за да бѣде облекчено положението на българското село. (Възражения отъ работниците)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Въ в. „Известия“ — както виждате, голѣмъ вестникъ; Русия голѣма и вестниците ѝ голѣми — се казва: (Чете) „Плани нереальны — снова утверждают оппортунисты“.

П. Стоевъ (раб): Четете всичко, бе джанъмъ!

Министъръ Д. Гичевъ: Не могатъ да събератъ това, което сѣ опредѣлили да събератъ. Хората тамъ казватъ: „Не можемъ да ги съберемъ, защото плановѣтѣ сѣ недействителни“. Обаче веднага ги обявяватъ за опортюнисти и изпращатъ специални наказателни команди...

П. Стоевъ (раб): Поправителни команди.

Министъръ Д. Гичевъ: ... и призоваватъ прокурорите. (Продължава да чете)

„О сборе колхозныхъ семенныхъ фондовъ по СССР и о мерахъ семенной и продовольственной помощи районамъ, пострадавшимъ отъ засухи“.

Виждате, г. г. народни представители, че сѣ стигнали дотамъ г. г. большевицитъ, че не могатъ да събератъ достатъчно семе, за да изпратятъ въ тия райони — една голѣма частъ отъ Русия — които хронично страдатъ отъ суша. Азъ не знамъ дали нѣма да ви отегча, за да ви прочета да видите, ... (Възражения отъ работниците)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: ... какъ въ единъ цѣлъ районъ, на който е било опредѣлено да събере семе за предстоящата пролѣтна кампания, сѣ били отстранени всички рѣководни личности, защото, казватъ, се ухитрили, вмѣсто да предадатъ семената, да ги раздаватъ за изхранване на своите работници, членове въ стопанствата. Вие виждате, че тамъ, когато ти се опредѣли да дадешъ опредѣлено количество семе, имашъ-нѣмашъ за ядене, ти си длъженъ да го дадешъ.

Азъ не искамъ, г. г. народни представители, да ви дотегна по-нататъкъ съ цитати, отъ които може за всички да се илюстрира колко „доброволно“, колко „съзнателно“ и „результатно“ рускиятъ селянинъ влиза въ колхозите. (Възражения отъ работниците)

Большевиките казватъ: „Насила сме ги вкарвали въ колхозитъ, ама оттукъ нататъкъ ще ги направимъ съзнателни членове — ще събираме семената, ще ги ексекутираме за борчоветъ, насила ще ги заставяваме да даватъ заемъ на държавата, защото имъ обещаваме 12%“.

И въ голѣмия большевизмъ в. „Известия“, органъ на Централния извършителенъ комитетъ на Рускиятъ съветски

социалистически републики, каква уводна статия, мислите, се пише? — „Сохранить и правильно использовать колхозного коня“. Защо? Защото се казва, че конетъ въ едно стопанство въ Русия отъ 106 останали 39 и станало нужда да създаватъ законъ — за какво мислите? — „об ответственности за незаконную и хищническую эксплуатацию лошадей“. Защото, казватъ, въ колхозите не се знае кой глед конетъ — днесъ единъ гледа коня, утре другъ го гледа, и когато конятъ умре и му одератъ кожата, нѣма кого да търсишъ отговоренъ. И затова нареждатъ: да нумериратъ конетъ, да нумериратъ и работниците. (Смѣхъ и ржкоплѣскания отъ мнозинството) Значи, да се знае, когато умрѣ нѣкой конь, кой е виновенъ.

А. Неновъ (раб): Е, това е дружбашка демагогия! (Пререкания между работници и мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Азъ съмъ напълно съгласенъ съ възражението на работническата парламентарна група, че въ Съветска Русия излишѣтъ на продукти, свѣрхпроизводство, което, по подобие на другите страни, да не може да бѣде погълнато, нѣма. И ако работниците, ... (Възражения отъ работниците) Азъ искамъ тукъ да ви процитирамъ тезиситъ на Комунистическата партия, резолюциитъ на централното управление, въ които се казва: „Най-главната ни задача оттукъ нататъкъ ще бѣде животноводството — да въдимъ добитъкъ — защото хлѣбътъ горѣ-долу наваксваме, но нѣмаме мазини, нѣмаме месо, нѣмаме и зеленчуци, нѣмаме и плодове“.

Въ миналогодишната си речъ г. Сталинъ казва: „Отъ тукъ нататъкъ време е да преминемъ къмъ задължителното първоначално образование. Ние, казва, досега отдѣляхме всички срѣдства за индустрията; сега вече трѣбва да преминемъ къмъ задължителното първоначално образование“.

Нека да се знае, г. г. народни представители, че когато изтъквамъ всички тия нѣща, то не е за да прокълна, или да поругая, или анатемосамъ Съветска Русия; то е, за да разбератъ представителитъ на большевизма тукъ, въ България, че въ стопанската областъ морето не е до колѣне, и че само съ шарлатани и съ приказки картината на стопанския животъ не може да бѣде обрната, и че българскиятъ съзнателенъ народъ, надъ гроба на който вие (Къмъ работниците) проливате крокодилски сълзи, разбира, че вашиятъ плачъ е вълчи плачъ на мандра; той разбира, че вие искате да му кроите дреха, която не е за неговия грѣбъ; той знае, че въ Русия продаватъ имоти за борчове, че и тамъ има данъци...

Нѣкой отъ сговориститъ: И по-тежки.

Министъръ Д. Гичевъ: Вие тукъ мистифицирате бюджета на Министерството на войната на България, който е само единъ милиардъ български лева и, като го раздѣлите на 70, прави около 12 милиона руски рубли. Кажете ми, г. г. работници, колко е бюджетътъ на Министерството на войната на Съветския съюзъ, кждето днесъ се издава единъ новъ приказъ къмъ червената армия, въ който се казва: „Ние нѣма да позволимъ нито една педя земя — било на изтокъ, било на западъ — нито една стѣпка руска земя да бѣде погасена или отнета“.

(Нѣкои отъ работниците ржкоплѣскаха)

А. Буковъ (з): (Къмъ работниците) За българската земя ще ли ржкоплѣскаете?

Министъръ Д. Гичевъ: Кажете ми вие, кой издържа тая червена армия, кой издържа училищата, кой издържа оня страшенъ полицейски апаратъ, какъвто представлява руската чека — по-страшенъ отъ всѣкаква обществена безопасност — не само за контрареволуционеритъ, не само за бѣлогвардейцитъ, ами и за всички, които не мислятъ като днешнитъ диктатори въ Москва? Подъ ударатъ на тия преследвания падатъ и голѣми революционери, като Раковски, на когото до вчера цѣлувахте краката, и Троцки, на когото се кланяте, и Чичеринъ, когото до вчера възторжено акламирахте. Тая Чека кой я издържа? Кой дава милиардитъ, за да се балансира грамадниятъ бюджетъ на Съветския съюзъ? Нѣма ли тамъ данъци? Не оставя ли се тамъ рускиятъ селянинъ въ положение да не дояджа, да вижда какъ отъ ръцетъ му насилствено, подъ форма на семе, подъ форма на това, което трѣбва да се изнесе и продаде, подъ форма на заемъ, подъ форма на данѣкъ, се взема по-голѣмата частъ отъ неговото производство? Може ли тогава нѣкой да повѣрва, че хора съ разумъ тукъ препоръчватъ рецепта за България: да анулираме всички да-

нъци, да опростимъ всички дългове, а отгоре на това, на всички, които сж осиромашели и пропаднали, да имъ дадемъ по една еднократна помощъ?

П. Стоевъ (раб): Разбира се.

Министъръ Д. Гичевъ: Има ли нѣкой, г-да, тукъ отъ васъ отъ лѣво и отъ дѣсно, който не би желалъ и не би билъ готовъ, ако това нѣщо бѣше възможно, да го направи? Не, азъ ви заявявамъ, че за тия хора отъ болшинството, отъ Народния блокъ, нѣма да има по-голъмо удоволствие — ако тая рецепта е рецепта на разумна хора — следъ като престанемъ да събираме данъци, да опростимъ дълговетъ, и, ако може, да дадемъ на всички, които нѣматъ. Това е една великолепа рецепта, която страда, обаче, отъ единъ недостатъкъ, че не посочва човѣли, отъ които да вземемъ, за да почнемъ да раздаваме. Та вие видѣхте, г. г. народни представители, колко капитали има въ България. Ами че тѣ нѣма да стигнатъ за бюджета и за масрафитъ на България само за една година! (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: Азъ не знамъ, да ви чета ли тукъ таблицата за влоговетъ въ Българската земеделска банка, за да видите какви банкери сж вложителитъ, да ви чета ли сведения за влоговетъ на нашитъ спестовни каси, за да видите, че тамъ най-голъмата частъ отъ влоговетъ сж до 10.000 л., за да видите какви голѣми банкери сж и тия вложители и да разберете, следователно, какво значи тоя повикъ да сме изляли това, което имаме! Ами като го изядемъ, г-да, следъ това отъ небето ли ще падне? Следователно, само тоя, който не желае да види положението такова, каквото е, само тоя, който не познава истинскитъ нужди на българското село, само тоя, който не си дава смѣтка за политическото и международното положение на България, само фантазори, които си въобразяватъ, че да си Русия, която сж аеропланъ не може да се изходи, и да си България, която на картата е колкото просено зърно, е все едно, че да си Русия или Турция, сж нейното географическо положение, и да си малка България, обиколена все отъ „добри“ съседи, е все едно — само той може да саботира и да прѣчи на всѣко усилие, на всѣка мѣрка, на всѣко мѣроприятие, което иде тукъ да облекчи, да заздрави нашето национално стопанство и да му помогне да се задържи на краката си. Азъ знамъ, г. г. народни представители отъ крайната лѣвица, че вие не сте каили да запазимъ българския земеделецъ отъ пролетаризиране, да спремъ процеса на обезземляването му. (Възражения отъ работниците)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. г. стенографи! Нѣма да бележите никакви прекъсвания отъ комуниститъ!

Министъръ Д. Гичевъ: Вие знаете, че ние искаме земята да не бѣде срѣдство за експлоатация, че искаме да запазимъ въ живота института на трудовата частна собственост, при която нѣма да бѣде експлоатиранъ чужди трудъ, при която земята нѣма да служи като предметъ на търговия и спекула, а ще служи само за обектъ на труда на работящитъ хора въ тая страна. (Възражения отъ работниците) И затова ние искаме да се притечемъ на помощъ на стопанитъ на всички тѣзи земи, които отъ началото на 1929 г., когато по-силно започна да ни друса кризата въ нашата страна, сж продадени за около 92 милиона лева на публиченъ тръгъ, като даваме възможностъ на тѣзи стопани, които желаятъ — и бѣдете сигурни, че много комунисти въ селата ще пожелаятъ това, нѣма да ви питатъ — да се възползватъ отъ нашия законъ и да могатъ земята, която сж загубили на публична продажъ, да си я получатъ обратно съ съдействието на Българската земеделска банка, на която ще я заплатятъ въ продължение на 10-15 години.

Н. Гашевски (нац. л): Затова, именно, толкова скачатъ комуниститъ!

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Виджате, че има хора, даже отъ управляващитъ срѣди, които смѣтатъ, че е много опасно да се посѣга на частната собственостъ на земята, едва ли не смѣтатъ, че по този начинъ се разклаща обществениятъ строй и се върши една страшна несправедливостъ. Истина ли, г. г. народни представители, ще бѣде несправедливо, ако на тоя, който е купилъ земя не за да я работи, а да тър-

гува съ нея, му я вземемъ и я дадемъ на стария ѝ стопанинъ, който ще я работи и ще прехранва своята челядъ съ нея. Наистина ли, казвамъ, това е несправедливо, наистина ли е противъ интереса на народното стопанство? Несправедливо ли ще бѣде това, ако дори тая земя я е купилъ нѣкой земеделецъ, който владѣе повече отъ 100 декара земя? Кажете ми, кое ще бѣде по-справедливо: дали тоя последниятъ да си остане съ 100 декара земя и да си купи още, ако намѣри на свободния пазаръ, или ще искате непременно да гарантирате 100, 200, 300 декара на него, а другиятъ да остане безъ педя земя? Азъ смѣтамъ, че ще бѣде по-справедливо, ако предвидимъ единъ необходимъ минимумъ, единъ размѣръ отъ земя, който ще бѣде необходимъ, за да имаме едно жизнеспособно земеделско стопанство, което може да ангажира труда на членоветъ на семейството, отъ кждето тѣ ще могатъ да изкарватъ прехраната си. Тоя минимумъ земя ние трѣбва да го повърнемъ на ония, които сж го загубили, а на ония, които още го държатъ, оттукъ нататкъ сж постановленията на този законопроектъ го гарантираме, като обявяваме за неотчуждаеми, по изборъ на стопанина, 40 декара земя.

Защо по изборъ, г. г. народни представители? Азъ чухъ тукъ различни предложения. Даже г. Григоръ Василевъ каза: „За жито — разбирамъ, за царевича — разбирамъ, но за овощни градини, за лозе — 20—30 декара“. Не. Азъ смѣтамъ, че само тогава тоя законъ ще изиграе една разумна роль за по-нататъшното трансформиране и модернизиране на нашето земледѣлие, ако на всѣка цена запазимъ въ него думитъ „по изборъ“. Защото, ако вие ми кажете на мене, че азъ имамъ право да притежавамъ 40 декара земя, но нѣмамъ право да притежавамъ повече отъ 2 декара овощна градина, че нѣмамъ право да имамъ повече отъ два декара гюлище или лозе, вие ме осждате цѣлъ животъ само кукурузъ да сядя, вие ми отнемате стремежа да произвеждамъ едни по-рентабилни култури, да вложя повече капиталъ и повече трудъ въ моето стопанство. Надхвърля ли азъ двата декара, азъ винаги мога да ги загубя. Гарантирайки тия 40 декара отъ всѣква отчуждаемостъ не само за главата на семейството, но, при смъртта на главата на семейството, и за цѣлата му челядъ, ние искаме да дадемъ възможностъ на наследницитъ свободно да разгърнатъ своитъ творчески сили, да вложатъ своя трудъ, своитъ знания, да вложатъ и капиталъ и да си създадатъ едно образцово стопанство, убедени, че при никаква вихрушка, при никаква промѣна, при никаква евентуалностъ нѣма да се посегне върху тѣхната земя.

П. Стоевъ (раб): Образцово стопанство върху 40 декара земя!

Отъ мнозинството: Мълчи бе!

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: Г. г. народни представители! Дали наистина съ този законопроектъ ще създадемъ закрепостяване? Азъ съмъ съгласенъ, че се създава закрепостяване, . . .

П. Стоевъ (раб): Точно така е.

Министъръ Д. Гичевъ: . . . но то е закрепостяване въ благородната смисълъ на думата. То приковава работника къмъ майката земя, къмъ неговата земя, която той обича като себе си, къмъ тая земя, която ще го храни, . . .

П. Стоевъ (раб): Въ вѣчна борба съ природнитъ стихии.

Председателствуващъ Н. Шоповъ: (Звъни)

Министъръ Д. Гичевъ: . . . и която земя той ще работи за себе си. (Ржкопѣскания отъ мнозинството)

Председателствуващъ Н. Шоповъ: Г. Стоевъ! Прави Ви последно предупреждение.

Министъръ Д. Гичевъ: Ние не желаемъ да направимъ отъ българскитъ селяни скитници, ние не желаемъ да направимъ отъ тѣхъ бездомници и бездѣлници, защото, знаемъ, че тогава отчаянието ще влѣзе въ народната душа, и тогава може би не за доброто на българския народъ, но за интереситъ на тѣхнитъ (Сочи работниците) господари тоя отчаянъ народъ ще почне да се блѣска отъ брѣгъ на брѣгъ, за да очаква и да търси нѣкакъвъ неизвестенъ, не-знаенъ и далеченъ избавителъ.

Мене не ме очудва, че тѣ (Сочи работниците) могат да желаят това. Тѣ изпълняват една функция тукъ. Тѣ вършат не това, което е нужно на българското племе, не това, което изискват неговитѣ интереси, не това, което е негово бъдеще, а това, което изискват интереситѣ на мировата революция.

Л. Станевъ (раб): Бъдещето на селянина.

Министъръ Д. Гичевъ: А че щѣлъ заради тая мирова революция да погине единъ народъ, че щѣла да пострада една държава, че щѣли да пострадат селянитѣ — нищо, тѣ могат да бъдатъ торъ въ името на по-голѣмата идея, въ името на по-голѣмата задача: мировата революция.

П. Стоевъ (раб): Г. Буровъ! Ржкоплѣскайте. Защо не му ржкоплѣскате?

А. Буровъ (д. сг): Нѣма да чакамъ Вие да ме учите кога да ржкоплѣскамъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Г. Стоевъ! предупреждавамъ Ви, че при второ подобно дръзко апо-строфироване, ще предложа изключването Ви. Не се намирате въ кръчма — разберете го! Това не е приличенъ начинъ на отношение къмъ единъ министъръ.

Министъръ Д. Гичевъ: Вие знаете, г. г. народни представители, какво правятъ въ нашитѣ крайдунавски градове зиме, когато замръзне Дунава — както тая зима. Преди да се решатъ гражданитѣ да минатъ по леда, пускатъ да мине, да опита леда нѣкое босо циганче. Ако мине циганчето, минаватъ следъ него файтонитѣ. Потъне ли циганчето — голѣма работа, едно циганче потънало.

И днесъ, чрезъ тия приятели, ония тамъ отъ Москва опредѣлятъ сѣщата задача на българския народъ (Ржкоплѣскания отъ мнозинството): да опитатъ бродъ, да направятъ една проба, както направиха въ Унгария. Успѣятъ ли — една позиция повече на революцията. Потънемъ ли — голѣма работа, едно циганче потънало, една държава, колкото петолевка, се заличила отъ картата на свѣта. Толкова ще пролѣятъ сълзи и за насъ, колкото лѣха въ Толкова ще пролѣятъ сълзи и за насъ, колкото лѣха въ

П. Стоевъ (раб): Буржоазията вече ще ви даде самостоятелна властъ.

Министъръ Д. Гичевъ: И вие, г-да, отлѣво, трѣбва да разберете, че при вътрешното положение, при това съотношение на силитѣ, при положението въ свѣта, което ние не можемъ да измѣнимъ, трѣбва да престанете да служите на акѣла на Радославовъ, който едно време смѣташе, че България, като отиде на страната на Германия, свършено е — другитѣ ще сложатъ ножоветѣ. Престанете да смѣтате, че ние, като идемъ на страната на Русия, непременно революцията ще победи. Не, по-скоро съ насъ ще бъде свършено. България не може да играе голѣма мирова роля. Въ това положение, въ което се намира свѣтътъ и при международното и географическо положение на България, по-скоро вие можете да докарате нѣкоя диктатура отдѣсно, единъ черносотнически режимъ, . . .

П. Стоевъ (раб): Като вашиятъ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля Ви се!

Министъръ Д. Гичевъ: . . . единъ насилнически режимъ на черносотницѣ, отколкото диктатурата на червенитѣ. И, ако вие разбирате интереса си, вие трѣбва да бъдете малко по-кротки, да слѣзете отъ звездитѣ, защото иначе нѣма да се усѣтите, какъ ще се намѣрите въ ямата. (Ржкоплѣскания отъ мнозинството. Възражения отъ работниците)

Главнитѣ задачи на настоящия законопроектъ, г. г. народни представители, се свеждатъ: първо, чрезъ съответно намаление и чрезъ едно разсрочване на задълженията на българския селянинъ да го успокоимъ, да разсигнемъ пътя му за по-нататѣшна стопанска дейностъ; второ, ония, които поради дългове сж били пролетаризирани и лишени отъ своитѣ земи, при възможноститѣ, които имъ дава законопроектътъ, съ ефикасната подкрепа на Българската земеделѣска банка, да могатъ наново да си върнатъ земята и, трето, да гарантираме въ ржцетѣ на българския селянинъ необходимия минимумъ земя за създаване на едно земеделѣско стопанство.

Азъ трѣбва да ви призная, г. г. народни представители, че у менъ самичкия има съзнание, какво 40 декара, така общо казано, въ нѣкои райони не сж достатъчни, напр., за Крайдунавска България, съ нейнитѣ зърнени култури; за други райони, където преобладаватъ тютюневата култура, овощнитѣ градини, зеленчуковитѣ гра-

дини, напр., въ Куртово-Конаре и другаде — тѣ могат да бъдатъ премного. Обаче въ този случай ние не можемъ да тръгнемъ да мѣримъ съ сантиметръ. И азъ смѣтахъ отначало да поставя друга една формула, а именно формулата, че се запазва срѣднитѣ типъ трудово земеделѣско стопанство, споредъ опредѣленията, които има Дирекцията за трудовата поземелна собственостъ. Това, обаче, щѣше да бъде една по-трудна работа. Като се има предъ видъ, че въ повечето почти райони, че въ повече околии нормата на бившата Дирекция за трудовата поземелна собственостъ, за размѣра на едно жизнеспособно земеделѣско стопанство се е движела отъ 35—40 до 50 декара, азъ смѣтамъ, че съ тоя размѣръ, който нѣкъде може да бъде малко по-голѣмъ, другаде може да бъде малко недостатъченъ, всетаки ние гарантираме една ефикасна закрила на ония, които, поради нещастие, не биха могли да иматъ повече и които биха се ползували само отъ облагитѣ на настоящия законъ.

Друга една идея, г. г. народни представители, която се подхвърли и която искамъ да разгледамъ най-накрая, бѣше идеята, за намиране срѣдства, за увеличаване капиталитѣ на Българската земеделѣска банка. Трѣбва да ви заявя, че за мене е съвършено безразлично, дали това ще го направимъ съ измѣненията, които подготвяме на специалния законъ за Българската земеделѣска банка, или пъкъ — макаръ това да не е точно въ тая материя — ще го направимъ съ настоящия законъ, за да спечелимъ известно време. Азъ смѣтамъ, че за да можемъ да поощримъ и да насочимъ нашитѣ предимно дребни спестияния къмъ Българската земеделѣска банка, най-напредъ ние сме длъжни, това което сме направили за нашитѣ спестовни каси, да го направимъ и тукъ — да гарантираме единъ минимумъ отъ 40—50.000 л. отъ всѣкакъвъ севкестъръ. По тоя начинъ, когато хората знаятъ, че вложитъ имъ въ Българската земеделѣска банка е по-сигуренъ, тѣ ще го внасятъ тамъ. Отъ друга страна, трѣбва да се направятъ нѣкои данѣчни облекчения на влоговетѣ въ Българската земеделѣска банка.

Независимо отъ това, азъ трѣбва да ви подчертая, че при сегашното положение, при това разколебано довѣрие, когато отъ много кредитни учреждения има изтегляния на влогове, въ Българската земеделѣска банка ние забелязваме обратното — тамъ има едно увеличаване на влоговетѣ. Безспорно, това се дължи на непоколебимото и голѣмо довѣрие, което българинътъ има къмъ Българската земеделѣска банка. И това е много заслужено, г. г. народни представители, защото пласментътъ, вземанията на Българската земеделѣска банка сж гарантирани съ цѣлото имущество сѣстоение, съ всички движимости и недвижимости на нейнитѣ длъжници, които въ случая сж българскитѣ земеделѣци. Българскитѣ спестители при това е сигуренъ, че, при всички превратности на сѣдбата, българското управление и българската държава не могатъ да не пазятъ като зеницата на око си Българската земеделѣска банка. Чрезъ укрепналата вѣра въ Българската земеделѣска банка, ние ще привлѣчемъ повече срѣдства и по-голѣми капитали въ нея и ще можемъ да й развържемъ ржцетѣ, за да расте все повече и повече нейното влияние и значение, за да чувствуваме всѣки день все въ нови и нови стопански области на нашия животъ нейната намѣса, за да може тя да бъде въ една истинска услуга на нашето земеделѣско стопанство. Запамизъ ли земеделѣцито, запазимъ ли отъ разорение българското село, дадемъ ли му възможностъ да се изправи на краката си и да се замогне, съ това ние сме разрешили първата задача, ние сме казали абето, съ това ние сме създали необходимата предпоставка за по-нататѣшното възстановяване на цѣлокупното стопанство въ нашата малка и разорена земеделѣска България, (Ржкоплѣскания отъ мнозинството) защото основата, темелътъ си остава земеделѣцито. Търговията, доколкото я имаме, тя е надстройка надъ него. Индустрията, доколкото я имаме, заслужава да бъде насърчавана дотолкова, доколкото има коренитѣ си у насъ, доколкото черпи суровитѣ си материали отъ нашето земеделѣско производство.

Съ този законопроектъ — който, подчертавамъ пакъ, никога за насъ не е билъ пенкилеръ — ние не смѣтаме, че разрешаваме всички стопански проблеми, че съ него разрешаваме всички въпроси въ връзка съ увеличение на доходността, гарантиране на пазаритѣ, осигуряване пласмента и повишаване ценитѣ на нашето земеделѣско производство. Ние, обаче, имаме съзнанието, че съ този законъ вършимъ първитѣ най-голѣми нѣща, първата предварителна работа — разчистваме пътя, облекчаваме претоваренитѣ, разтръгваме затръгнени пѣтъ, смъкваме бремето на земеделѣскитѣ стопани, гарантираме имъ срѣдствата за производство въ тѣхнитѣ ржце, за да могатъ да продължатъ и по-нататѣкъ да творятъ богатства за себе

си, за обществото, за поколенията и да коватъ благополучието, щастието и напредъка на цѣлия български народъ и на цѣла стопанска България. (Бурни продължителни ръкоплѣскания отъ мнозинството)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Който отъ г. г. народнитѣ представители приема законопроекта за закрила на земеделѣца-стопанинъ, така както се докладва отъ г. докладчика, моля, да вдигне ръка. Мнозинство, Събранието приема.

А. Циганчевъ (з): (Сочи работниците) Тѣ не гласуватъ — не щатъ облекчение на земеделѣцитѣ.

Председателстващъ Н. Шоповъ: Давамъ петъ минути отиди.

(Следъ отиди)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Заседанието продължава.

Пристъпваме къмъ точка втора отъ дневния редъ — първо четене законопроекта за облекчение на длъжниците.

Г. г. народни представители! Понеже законопроектътъ е отъ голѣмъ интересъ и г. г. народнитѣ представители сж го чели, по силата на чл. 38 отъ правилника, ще моля Народното събрание да бждатъ прочетени само мотивитѣ и чл. чл. първи и последенъ отъ законопроекта.

Който г. г. народни представители сж съгласни съ това предложение, моля, да вдигнатъ ръка. Мнозинство, Събранието приема.

Моля г. секретаря да прочете мотивитѣ къмъ законопроекта и първия и последния членове отъ него.

Секретаръ Н. Гавриловъ (нац. л): (Прочита мотивитѣ къмъ законопроекта и първия и последния членове отъ него — вж. прил. Т. I, № 37)

Председателстващъ Н. Шоповъ: Има думата народниятъ представител г. Георги п. Христовъ.

Г. п. Христовъ (д): (Отъ трибуната) Г. г. народни представители! Законопроектътъ на г. Гичевъ за закрила на земеделѣца-стопанинъ, законопроектътъ на г. Върбенковъ за облекчение длъжниците и законопроектътъ за предпазния конкордатъ сж продиктувани отъ съзнанието за голѣмата, за въпиющата нужда да се притечемъ на помощъ на всички стопански съсловия, които, поради стопанската криза, която върлува, която бушува въ цѣлия свѣтъ и въ България, сж изпаднали въ едно почти трагично положение.

Г. г. народни представители! Тия законопроекти, споредъ моето скромно схващане, сж характерни за политиката, която ще следва кабинетътъ на Народния блокъ, политика общонародна — да подпомага всички стопански съсловия. Защото въ тѣхното хармонично развитие е залогътъ за икономическото съвземане и стопанския възходъ, за който ние сме призвани да положимъ нашитѣ скромни сили, съ които разполагаме.

Г. г. народни представители! Ние трѣбва да употребимъ всички възможни срѣдства, съ които разполагаме, за да подпомогнемъ стопанскитѣ съсловия въ голѣмитѣ имъ усилия, които тѣ полагатъ да оцѣлѣятъ срещу кризата, която бушува. Защото въ това тежко, въ това мъчно време, което живѣемъ, ако дневното управление, ако утрешното управление съ своитѣ грижи, съ мъркитѣ, които се налага да вземе, запази дребнитѣ собственици, земеделѣцъ, запази занаятчията, запази тѣхната икономическа самостоятелностъ и независимостъ, запази земята на земеделѣца, дюкяна на занаятчията и всички стопански съсловия отъ разорение, азъ смѣтамъ, че ние сме запазили реалната, действителната основа, на която почива дневниятъ общественъ строй. Ние трѣбва да положимъ всички възможни грижи, да положимъ всичкото старание да запазимъ социалната структура на българския народъ, въ която структура взематъ превесъ дребнитѣ собственици. Всички стопански деятели отъ селото, отъ града, отъ работилницата, отъ размишната, дребнитѣ собственици, привързани къмъ дневния общественъ строй, който отговаря на тѣхнитѣ материални интереси и културни нужди, сж най-здравата опора срещу пристѣпнитѣ на болшевизма, срещу пристѣпнитѣ на крайната лѣвица.

П. Стоевъ (раб): На работническата класа — срещу нейния пристѣпъ.

Г. п. Христовъ (д): Г. г. народни представители! Азъ ви кажахъ, че по моето скромно схващане стопанскитѣ съсловия трѣбва да бждатъ предметъ на нашата особена грижа, главно поради стопанската криза, защото земеделѣскитѣ стопанства, занаятитѣ и дребнитѣ търговци сж жизнеспособни. Учението на социалистическия папа Карлъ Марксъ, който предричаше разорението на дребнитѣ собственици, тѣхното загиване, схващането на Сизмондъ отъ 1830 г. биде опровергано отъ стопанското развитие.

П. Фенерковъ (раб): Това се потвърди.

П. Стоевъ (раб): Ние не можемъ да си спомнимъ датата!

А. Кантарджиевъ (д): Ти, който стоишъ тамъ, накрая, най-малко разбирашъ тия работи.

Г. п. Христовъ (д): Тѣкмо това стопанско развитие опроверга учението на Карлъ Марксъ. За ваше удоволствие, азъ ще ви кажа и какво казва нѣмскиятъ икономистъ, комунистътъ Шернбергъ. Той казва, че дребнитѣ собственици, че земеделѣцитѣ, че занаятчиитѣ, че дребнитѣ търговци, разнитѣ специалисти, индустриалната бюрокрация, образуватъ тѣй нареченото срѣдно съсловие, което образува грамадния блокъ, който препрѣчва пътя на локомотива за Марксовото учение за икономическото развитие. Това е схващането и разбирането на Шернбергъ за икономическото развитие.

Нѣкой отъ работниците: Ще загасишъ.

Г. п. Христовъ (д): Нѣщо повече, г-да! Видниятъ болшевишки професоръ Варга и вашиятъ Бухаринъ разчитатъ, за успѣха на революцията, на международнитѣ конфликти, а не на икономическитѣ противоречия въ съвременното общество.

Х. Трайковъ (раб): А международнитѣ конфликти на какво се дължатъ?

Г. п. Христовъ (д): Вие разчитате на международнитѣ конфликти за успѣха на вашето дѣло.

К. Русиновъ (раб): На какво се дължатъ международнитѣ конфликти?

А. Кантарджиевъ (д): (Къмъ Г. п. Христовъ) Не имъ отговаряй.

П. Стоевъ (раб): На вътрешни противоречия.

Председателстващъ Н. Шоповъ: (Звъни) Моля, г-да, оставете оратора. Недейте го прекъсва. Човѣкътъ е взелъ думата и трѣбва да я има.

А. Кантарджиевъ (д): (Къмъ К. Русиновъ) Попътъ се хваща за брадата. Той ще разправи тѣзи работи.

Д-ръ Г. М. Димитровъ (з): Международнитѣ конфликти сж божествени работи, дѣдо попе! Богъ ги е далъ.

Г. п. Христовъ (д): Споредъ моята скромна преценка, споредъ моето схващане, ние ще трѣбва да обсъдимъ законопроекта на г. Върбенковъ съ огледъ на стопанската криза, която върлува и въ България. Ние ще трѣбва да обсъдимъ, дали съ мъркитѣ, които се предлагатъ въ законопроекта, ще може да се даде оная помощъ, която е наложителна за всички обществени категории, които стоятъ между земеделѣца-стопанинъ, който е предметъ на грижитѣ на законопроекта на уважаемия г. Гичевъ, и търговцитѣ, за сждбата на които ще бждете сезирани съ законопроекта за предпазния конкордатъ. Всички тѣзи съсловия, тѣзи обществени категории, които стоятъ между земеделѣца-стопанинъ и търговцитѣ, зависятъ отъ материалното положение на българския селянинъ. Българскитѣ селяни образуватъ грамадната маса отъ нашия народъ. Тѣ правятъ порѣчки при занаятчиитѣ, тѣ оживяватъ пазара, тѣ поддържатъ хората на свободнитѣ професии, до които прибѣгватъ за правна, медицинска и пр. помощъ. Следователно, ние трѣбва да обсъдимъ, дали мъркитѣ, които сж предметъ на законопроекта на г. Върбенковъ, сж достатъчни, за да се излѣзе насреща на нуждитѣ на тѣзи съсловия, съ огледъ на положението на българския земеделѣцъ, който съставлява повече отъ 80% отъ българ-

ския народъ и който отъ земята, която обработва, дава 94% отъ нашия износъ.

Г. г. народни представители! Положението на нашия селянинъ е тежко, окаяно. Поради стопанската криза, която се изразява въ спадане ценитъ на неговото производство, той го харчи почти на безценица. Паднаха ценитъ на тютюна, на пашкулитъ, на продуктитъ отъ животински произходъ, на зърненитъ храни, и азъ считамъ, че, въпрѣки помощта, която държавата дава на българския селянинъ-производител на зърнени храни, колкото и тя да е голяма съ огледъ на срѣдствата и възможноститъ на нашата държава, ценитъ, които се получаватъ, пакъ не сѫ достатъчни.

Г-да! Бедствието на нашето село не се дължи само на обезценяването на продуктитъ на неговия трудъ. Не. Азъ ще трѣбва да спра вашето просвѣтено внимание и върху други нѣкои причини, които играятъ съществена роля за неговата участъ и сѣдба. Вамъ е известно, че земята у насъ е раздробена, че 57% отъ земеделскитъ стопанства притежаватъ до 50 декара земя, че нашето земеделско стопанство е претоварено съ човѣшки сили, че на едно земеделско стопанство съ земя до 50 декара се падатъ отъ 5 до 9 човѣка, че българскиятъ селянинъ, занаятчията, дребниятъ търговецъ трѣбва да отдѣлятъ почти 1/3 отъ своитъ доходи за посрѣщане на задълженията си къмъ държавата, общината и окръжната постоянна комисиия. Българскиятъ селянинъ е задълженъ, той дължи крѣгло 8 милиарда лева. Всички тия причини, заедно съ недостатъчността на земята, утегчаватъ неговото положение и оттамъ кризата въ селото се отразява на всички стопански съсловия, които сѣщо теглятъ и понасятъ нейнитъ удари. Следователно, когато ще преняваме законопроекта на г. Върбенова, трѣбва да извършимъ това, поради причинитъ, които ви изтъкнахъ, съ огледъ на положението на българския селянинъ.

Г-да! Нѣма да си служа съ цифри. Не е нужно да се убеждаваме върху нѣща, които сѣ очевидни. Нашата действителностъ е очевидна. Има общъ повикъ отъ всички страни за помощъ. Но трѣбва да отбележа предъ почитаемото народно представителство, че доходътъ на селянина на глава за 1930 г. е падналъ съ 70 л. златни, а доходътъ на гражданина, на занаятчията, на хората на свободнитъ професии е намалѣлъ съ 90 л. златни на глава за същата година, съ огледъ на 1926 г. Следователно, доходътъ на земеделеца, на селянина, на занаятчията, на хората на свободнитъ професии е намалѣлъ. За 1930 г. националниятъ доходъ се изчислява на 1.740.000.000 лева златни, съ 290 милиона златни лева по-малко отъ 1926 г. Следователно, тия данни, тия цифри ни убеждаватъ, че положението е извънредно тежко, че народното представителство, което е дошло да положи своитъ усилия, да помогне на българския народъ, трѣбва да направи всичко възможно да смекчи участъта, да подобри сѣдбата на производителнитъ съсловия, на стопанскитъ съсловия. Тая целъ си поставя законопроектътъ на г. Върбеновъ, тая целъ рѣководи Министерския съветъ. Дали облекченията, които се правятъ съ законопроекта, сѫ достатъчни, дали тѣ могатъ да задоволятъ голѣмитъ нужди, да помогнатъ на ония стопански съсловия отъ града, за които ви говорихъ, ето въпроса, на който азъ искамъ да спра вашето просвѣтено внимание.

Г. г. народни представители! Азъ намирамъ, че облекченията, които се предвиждатъ въ законопроекта на г. Върбеновъ съ огледъ на тежкото положение, за което споменахъ, не сѫ достатъчни, че тѣ трѣбва да се увеличатъ, да се направятъ по-голямъ, за да помогнемъ действително на съсловията отъ града, които визира законопроектътъ, да ги облекчимъ отъ товара, който носятъ, задължили, заборчили. Азъ намирамъ, че е въпросъ и на справедливостъ, облекченията, които се правятъ на тия съсловия, да не бждатъ по-малки отъ облекченията, които се правятъ на земеделеца-стопанинъ, като имате предвидъ оная поминъчна зависимостъ на града отъ селото, за която ви говорихъ.

По законопроекта на г. Гичевъ се дава възможностъ, имотитъ, които сѫ отчуждени и които сѫ продадени отъ 1 януарий 1929 г., да бждатъ изкупени съ разсрочка въ плащанията. Азъ не разбирамъ отъ какви съображения се води Министерскиятъ съветъ, та е ограничилъ тая възможностъ, това право на изкупуване имотитъ отъ занаятчиитъ, отъ длъжницитъ въ града, съ срокъ отъ 1 януарий 1930 г. Настоявамъ да се допусне, да се осигури тая възможностъ, да се даде това право на длъжницитъ по законопроекта на г. Върбеновъ да изкупятъ имота си, ако той е продаденъ и преди 1930 г., включая 1929 г., както казахъ.

Г-да! Азъ не разбирамъ и друго едно постановление: споредъ законопроекта може да се изкупи имота на всѣки единъ длъжникъ — той може да иска сѣдебно да се уреди неговиятъ дългъ и въ тоя случай дългътъ му може да бжде намаленъ съ 30%, но само въ случай и при условие, че пасивътъ е по-голямъ отъ актива.

Ако при тази страшна стопанска, икономическа криза, на единъ длъжникъ, който е влѣзълъ въ сѣдебно-изпълнителния участъкъ, спрямо когото е почнала вече сѣдебно-изпълнителната процедура, ние намалимъ задълженията му само съ 30%, азъ съмъ сигуренъ, че тоя длъжникъ нѣма да има възможностъ да посрещне задълженията си, когато въ това тежко, мъчно време той работи само колкото да може да припечели своята и на своето семейство прехрана. И въ тоя случай, съ огледъ на материалното, икономическото положение на длъжницитъ, азъ смѣтамъ, че трѣбва да се остави на сѣда да обсъди и споредъ всѣки конкретенъ случай да реши намаляването на задължението съ 30%. Не бива да остане условнието, че ако пасивътъ е по-голямъ отъ актива, само тогава да може да стане намаление на неговото задължение. Ако допуснемъ въ тоя случай, че пасивътъ е по-голямъ съ 30% отъ актива, азъ не вѣрвамъ, че тоя длъжникъ може да посрещне своитъ задължения, ако балансираме активитъ съ неговия пасивъ; това е още повече невъзможно, защото се предвижда една тежка процедура на установяване задълженията — съгласно чл. 9 отъ законопроекта голѣма е формалистиката въ това отношение.

Азъ съмъ съ убеждението, че законопроектътъ ще постигне целта, която се гони съ него, ако се увеличатъ възможноститъ на длъжницитъ да посрѣщатъ своитъ задължения, ако се премахне условнието — защото това е най-главното положение въ законопроекта — че пасивътъ трѣбва да бжде по-голямъ отъ актива. Остане ли положението така, както е предвидено въ законопроекта, ние нѣма да бждемъ полезни на длъжницитъ.

Съ тия бележки, които си позволихъ да направя, азъ смѣтамъ, че законопроектътъ на г. Върбенова е сѣщо така полезенъ и цѣлесъобразенъ, както и този на г. Гичева. Съ законопроекта за предпазния конкордатъ, съ законопроекта за облекчение на длъжницитъ, както и съ законопроекта за закрила на земеделеца-стопанинъ, Народниятъ блокъ ще извърши едно отъ голѣмитъ дѣла, съ които се е нагърбилъ неговиятъ кабинетъ: да дойде въ защита на земеделеца-стопанинъ, въ защита на всички производителни съсловия, на всички стопански категории — както отъ селото, тъй и отъ града. Азъ вѣрвамъ, че ще се направятъ всички възможни корекции, които сѫ отъ полза за работата. Съ тия законопроекти, когато тѣ станатъ вече закони, ние ще сме извършили едно отъ най-важнитъ дѣла на Блока. Стойки на почвата на днешния редъ, ние ще запазимъ земята за земеделеца, ние ще запазимъ дюкяна за занаятчията, за дребния търговецъ, ние ще запазимъ реалната основа, на която почива днешниятъ общественъ редъ, ние ще послужимъ на дѣлото на българската демократия, ще послужимъ на българския народъ, защото само по бавенъ, по еволюционенъ пътъ, чрезъ срѣдствата на демокрацията, ние можемъ да излѣземъ отъ тази тежка, отъ тази страшна, отъ тази нечувана криза, която гнети българския народъ.

Съ пожелание, че законопроектътъ на второ четене ще бжде подобренъ, ще бждатъ увеличени облекченията и възможноститъ за българския длъжникъ да посрещне своитъ задължения, азъ ще гласувамъ за законопроекта, защото имамъ съзнанието, че по тоя начинъ, вършейки дѣлото на стопанскитъ съсловия, ние вършимъ дѣлото на българската демократия, ние вършимъ дѣлото на стопанската демократия, на Народния блокъ, който ще върви неотклонно изъ своя пътъ на върна служба къмъ българския народъ. (Рѣжоплъскания отъ мнозинството)

Министъръ Д. Върбеновъ: Моля да се вдигне заседанието.

Председателстващъ Н. Шоновъ: За идното заседание, което ще бжде утре, 4 ч. следъ обѣдъ, предлагамъ следния дневенъ редъ:

1. Първо четене законопроекта за облекчение на длъжницитъ — продължение разискванията.
2. Първо четене законопроекта за превантивния конкордатъ.
3. Одобрение предложението за одобрение XXII-то постановление на Министерския съветъ, взето въ заседанието му на 29 декемврий 1931 г., протоколъ № 99.

4. Второ четене законопроекта за допълнение чл. 39 отъ закона за пътищата.

5. Първо четене законопроекта за разрешаване на Плаковската селска община, Търновска околия, да сключи заемъ.

6. Първо четене законопроекта за измѣнение на т. т. 11 и 13 на чл. чл. 88 и 67 отъ законитѣ за градскитѣ и селскитѣ общини.

7. Докладъ на комисията по провѣрка на изборитѣ.

8. Докладъ на прошетарната комисия.

9. Първо четене предложението за измѣнение и допълнение нѣкои членове отъ правилника за вътрешния редъ на обикновеното Народно събрание. (Разискване)

Които г. г. народни представители сж съгласни съ така предложения дневенъ редъ, моля, да вдигнатъ рѣка. Мнозинство, Събранието приема.

Вдигамъ заседанието.

(Вдигнато въ 19 ч. и 23 м.)

Подпредседатели: { Н. ЗАХАРИЕВЪ
Н. ШОПОВЪ

Секретари: { Н. ГАВРИЛОВЪ
ВАС. МАРИНОВЪ

Началникъ на Стенографското отдѣление: Д. АНТОНОВЪ